

บทที่ 5

การสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงคุณภาพ

เกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการเมืองไทย

ช่วง พ.ศ.2547-2559

การศึกษาเรื่องการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการเมืองไทย ช่วง พ.ศ.2547-2559 สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ในเชิงคุณภาพ ดังต่อไปนี้

5.1 การสังเคราะห์ประเด็น วัตถุประสงค์ ระเบียบวิธีวิจัยของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการเมืองไทย ช่วง พ.ศ. 2547 - 2559

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ วิทยานิพนธ์และผลงานวิจัยเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการเมืองไทย ช่วง พ.ศ. 2547 - 2559 จำนวน 46 เรื่อง โดยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ในเชิงคุณภาพ ดังต่อไปนี้

5.1.1 ประเด็นในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการเมืองไทย ช่วง พ.ศ. 2547 - 2559

คำถามในการวิจัยหรือโจทย์ในการวิจัยเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการเมืองไทย ช่วง พ.ศ.2547-2559 เพื่อศึกษาอุดมการณ์ เจตจำนง การจัดโครงสร้างองค์กร ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง มักเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน อุดมการณ์ผ่านการแสดงออกทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บทเพลง การปราศรัย หรือวาทกรรมต่าง ๆ ในการชุมนุมเรียกร้องทางการเมือง เพื่อเป็นกลยุทธในการสื่อสารของกลุ่มผู้ชุมนุมเรียกร้องไปสู่สาธารณะชนภายนอก รวมทั้งเพื่อนำไปสู่การสร้างยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองให้ประสบความสำเร็จอย่างไร หรือไม่ก็จะเป็นการศึกษาในเรื่องการสร้างความสำเร็จให้กับความเชื่อหรืออุดมการณ์ของกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองของตนได้อย่างไร ขณะที่การศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ทั้งในแง่การสร้างพลังของกลุ่ม การดึงมวลชนเข้าร่วม หรือการขยายฐานมวลชนล้วนต้องการการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพและมีความน่าสนใจ มีการนำวัตถุหรือสัญลักษณ์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวเพื่อแสดงออกถึงการมีอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกัน หรือเพื่อสร้างพื้นที่ทางการเมืองให้เกิดการเปลี่ยนแปลง บทบาทของแกนนำในการสื่อสารไปสู่ผู้เข้าร่วมชุมนุม การสร้างวาทกรรมต่าง ๆ ผ่านสื่อช่องทาง หรือเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อสื่อสารไปสู่สังคมในการสร้างพลังอำนาจการต่อรองของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองให้ประสบความสำเร็จ

ส่วนการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของการเมืองภาคประชาชนในการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านหรือคัดค้านสิ่งที่ประชาชนหรือชุมชนมองว่าเป็นปัญหา โดยการมองปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อม ต้องต่อสู้คัดค้านกับกลุ่มที่มีอำนาจ ต้องต่อสู้กับอำนาจรัฐ หรือกลุ่มผลประโยชน์ จึงควรมีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ๆ และเข้มแข็ง การศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสังคมไทยที่ผ่านมาส่วนมากมักจะเป็นการศึกษาในแง่ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ๆ ในแต่ละพื้นที่ที่มีปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้อง หรือศึกษาลักษณะของการพยายามทำความเข้าใจกับกรอบความคิดของขบวนการเคลื่อนไหวต่อปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมการเคลื่อนไหวการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นขบวนการเคลื่อนไหวที่เข้มแข็งและมีขนาดใหญ่หรือการเปลี่ยนแปลงเป็นพรรคการเมือง เป็นต้น

การศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับเพศ เป็นส่วนหนึ่งของการเมืองภาคประชาชนที่มีความสำคัญ และมีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องเกือบทุกภูมิภาคทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย เพื่อให้รัฐและสังคมยอมรับถึงความมีอยู่ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศภายในสังคมและเพื่อเรียกร้องให้ได้มาซึ่งสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคเช่นเดียวกับที่บุคคลอื่น ๆ ทั่วไปในสังคมได้รับ อย่างไรก็ตาม การศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยที่ผ่านมาส่วนมากมักจะเป็นการศึกษาในแง่มุมมองทางด้านมานุษยวิทยาและจิตวิทยาเกี่ยวกับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศหรือศึกษาลักษณะของการทำกิจกรรมขององค์กรใดองค์กรหนึ่งของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศว่ามีลักษณะการดำเนินงานภายในองค์กรอย่างไร วัฒนธรรมหรืออัตลักษณ์ภายในกลุ่มมีลักษณะเป็นอย่างไร หรือไม่ก็จะเป็นการศึกษาในเรื่องวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยยังไม่มีผลงานที่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศโดยตรง ขณะที่การศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับการสาธารณสุขมีความสำคัญตั้งแต่ระดับชุมชน จนกระทั่งการเคลื่อนไหวในระดับชาติ โดยขบวนการมีพลังในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยใช้ทุนทางสังคม การประสานพลังกับกลุ่มต่าง ๆ และขับเคลื่อนผลักดันภาคปฏิบัติการทางสังคมในลักษณะต่าง ๆ จนนำไปสู่การเรียกร้องเชิงนโยบายต่อภาครัฐ

สำหรับการศึกษาวิจัยขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับความขัดแย้ง เป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่า ความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยที่มีการแบ่งชั้นทางการเมืองอย่างชัดเจนในช่วง พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา ส่งผลให้เกิดความแตกแยกของคนในสังคมออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ ความขัดแย้งแตกแยกดังกล่าว เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ของประเทศไทย โดยมีการจัดตั้งขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่อุดมการณ์ แนวคิด เจตจำนง การจัดโครงสร้างองค์กร ยุทธศาสตร์ และยุทธวิธี ถอดแบบจากการเมืองระดับชาติ ส่งผลให้ความขัดแย้งดังกล่าวถูกถ่ายทอดจากระดับชาติลงสู่ประชาชนในระดับพื้นที่

ส่วนการศึกษาวิจัยขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย คนด้อยสิทธิด้อยโอกาส สะท้อนให้เห็นการรวมกลุ่มเพื่อเคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐและสังคมหันมาให้ความสนใจเรื่องสิทธิ ความเสมอภาค โอกาสและความเป็นธรรมของชนกลุ่มน้อย คนด้อยสิทธิด้อยโอกาส และเป็นการต่อสู้เคลื่อนไหวทาง

การเมืองเชิงอัตลักษณ์ เช่น ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ชนกลุ่มน้อย กลุ่มทางศาสนา เป็นต้น ขณะที่ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ เป็นปฏิกริยาโต้ตอบการตัดสินใจดำเนินนโยบายสาธารณะของรัฐ เพื่อสร้างพื้นที่ทางการเมืองให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการทางนโยบายจากการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายทางการเมืองของคนชายขอบ คนที่ได้รับผลกระทบจากกระบวนการพัฒนา ทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างพลังอำนาจการต่อรองจากสังคมที่มีต่อรัฐ

คำถามการวิจัยหรือโจทย์การวิจัยเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการเมืองไทย ช่วง พ.ศ. 2547 – 2559 จึงมุ่งเน้นไปในการหาคำตอบว่า การรวมตัวของประชาชนและเครือข่ายต่าง ๆ มีวิธีการและกิจกรรมที่ส่งผลก่อให้เกิดปรากฏการณ์ การรวมตัวกันของประชาชนจำนวนมากออกมาแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเพื่อแสดงจุดยืนทางการเมืองร่วมกันอย่างไร ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นเพราะความไม่เป็นธรรมที่เกิดจากรัฐ การเคลื่อนไหวจึงใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญในการถ่ายทอด และขยายแนวความคิดตลอดจนอุดมการณ์ทางการเมืองจากกลุ่มแกนนำไปยังประชาชนและในบางกรณีนำไปสู่การเกิดพรรคการเมืองที่เกิดจากสถานการณ์วิกฤตการณ์ที่นำพาประชาชนและกลุ่มคนที่มีเป้าหมายร่วมกันมาชุมนุมทางการเมือง จนเกิดกระบวนการขัดเกลาทางด้านการเมืองจนมีอุดมการณ์เดียวกัน เมื่อประชาชนและกลุ่มคนมีอุดมการณ์หรือเป้าหมายร่วมกันแล้ว จึงก่อให้เกิดการตั้งพรรคการเมืองขึ้น ดังแนวคิดของซิดนีย์ แทรร์โรว์ (Sidney Tarrow) ที่ได้กล่าวถึงพัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม การเคลื่อนไหวรูปแบบใหม่ที่เน้นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์และเน้นสันติวิธี เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับอำนาจรัฐโดยตรง ทั้งยังป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงจากการเคลื่อนไหว การแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีทั้งเขตเมืองและชนบทในรูปแบบการเคลื่อนไหวผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และมีผลต่อการผลักดันสังคมให้ขับเคลื่อนสู่การเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากเหตุแห่งความขัดแย้งซึ่งได้เกิดสภาวะความระส่ำระสายของสังคมสาธารณะ จนเกิดเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมจากกลุ่มต่าง ๆ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ ใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและวิธีการ และยังเน้นการสร้างให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนที่มารวมตัวผ่านประสบการณ์และองค์ความรู้ที่สะสมมาของแต่ละบุคคล เช่น การศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมต่อปัญหาการดำเนินการโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนถ่านหิน “หินกรูด” ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ชี้ให้เห็นว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในช่วงระหว่างการดำเนินโครงการมีการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคมมากที่สุด มีทั้งการเคลื่อนไหวของกลุ่มคัดค้านที่ต้องการให้ยกเลิกโครงการโดยการ จนในที่สุด คณะกรรมการบริหารการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย มีมติให้ย้ายพื้นที่ก่อสร้างและเปลี่ยนชนิดของเชื้อเพลิง

การศึกษาเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน ศึกษากรณี: กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน เกิดจากปัจจัยด้านปัญหาเชิงโครงสร้างและปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมกับการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมและการตอบโต้เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การคานอำนาจกลุ่มทุนในและนอกรัฐ คานอำนาจสื่อ คานอำนาจรัฐ ตลอดจนอำนาจเหนือรัฐเพื่อให้เกิดความชอบธรรมและยุติธรรมที่ส่งเสริม

คุณภาพชีวิต การศึกษาเรื่อง อุดมการณ์เขียวนิยมในประเทศไทย : จากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมสู่พรรคการเมือง ซึ่งให้เห็นว่าอุดมการณ์เขียวนิยมเป็นอุดมการณ์ที่ก่อตัวจากผลพวงของนโยบายการเมืองกระแสหลัก ในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าที่มีสนองตอบความต้องการของมนุษย์แบบไร้ขีดจำกัด จนก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

5.1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการเมืองไทย ช่วง พ.ศ. 2547 - 2559

วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการเมืองไทย ช่วง พ.ศ. 2547 - 2559 ในแง่การศึกษาอุดมการณ์ เจตจำนง การจัดโครงสร้างองค์กร ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง การใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเคลื่อนไหวทางการเมือง รวมทั้งแนวทางการแสวงหาแนวร่วมในการชุมนุมเรียกร้อง หรือการสร้างเครือข่ายโครงสร้างองค์กรของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง และการศึกษาเครื่องมือที่สามารถสื่อสารให้เกิดการรับรู้ในวัตถุประสงค์หรืออุดมการณ์ร่วมกัน เช่น บทเพลง หรือวาทกรรม เป็นต้น ขณะที่การศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นการศึกษาช่องทางการหรือเครือข่ายในการสื่อสารไปถึงประชาชนที่มีเจตจำนงหรืออุดมการณ์ร่วมกันให้มารวมกันที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวต่อสู้การสร้างอัตลักษณ์ผ่านสินค้าสัญลักษณ์ต่าง ๆ และค้นหาว่าปัจจัยการเกิดของกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกิดขึ้นได้อย่างไร มีการใช้สื่อชนิดใด มีรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร

ส่วนการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นการศึกษาเป้าหมายในการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการการก่อตัว ลักษณะกลุ่ม แนวทางการเคลื่อนไหวทางสังคม และการต่อสู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ขณะที่การศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับเพศสภาพ มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นการศึกษาริบทางสังคมที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวต่อสู้ การต่อรองทางอัตลักษณ์ การสร้างพื้นที่ทางสังคม การยอมรับทางสังคมและการยอมรับในกระบวนการทางนโยบายและกฎหมาย ส่วนการศึกษาวินัยขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับการสาธารณสุข มุ่งเน้นศึกษาทุนทางสังคม บริบททางการเมืองที่เป็นปัจจัยหนุนเสริม ตลอดจนปฏิบัติการในการเคลื่อนไหว เช่น ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีของขบวนการ และผลลัพธ์ที่เกิดจากการเคลื่อนไหว เช่น นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข การเสริมสร้างประชาธิปไตยในสังคม

สำหรับการศึกษาวินัยขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับความขัดแย้ง ต้องการศึกษาสภาพความขัดแย้ง และผลกระทบจากความขัดแย้งทางการเมือง ขณะที่การศึกษาวินัยขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย คนด้อยสิทธิด้อยโอกาส มุ่งเน้นศึกษาการจัดโครงสร้างองค์กร ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี การสร้างเครือข่ายทางการเมือง อัตลักษณ์ของขบวนการ ตลอดจนผลกระทบจากการเคลื่อนไหวต่อสู้ คล้ายคลึงกับการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา การเกิดขึ้น บริบทของการก่อรูปองค์กรและปฏิบัติการสร้างพื้นที่

ทางการเมือง โครงสร้างองค์กรและการเชื่อมโยงกับเครือข่ายแนวร่วม และศึกษายุทธศาสตร์และยุทธวิธี รวมทั้งเงื่อนไขและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงและส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อนโยบายหรือโอกาสทางการเมืองที่เกิดขึ้น

5.1.3 ระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการเมืองไทย ช่วง พ.ศ. 2547 - 2559

ระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาอุดมการณ์ เจตจำนง การจัดโครงสร้างองค์กร ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยเทคนิคการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า ด้วยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับอุดมการณ์ เจตจำนง การจัดโครงสร้างองค์กร ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง การศึกษาด้านนี้จึงเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นการศึกษาเฉพาะขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น โดยมีการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis) ในการทำความเข้าใจอุดมการณ์ เจตจำนง การจัดโครงสร้างองค์กร ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง และไม่ค่อยนำการสนทนากลุ่มเข้ามาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากอาจจะเกิดปัญหาในการเผชิญหน้าระหว่างการสนทนากลุ่มได้

ส่วนการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ การสนทนากลุ่ม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองต้องการได้ข้อมูลอย่างหลากหลายจากคนทุกกลุ่ม และเป็นข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้เห็นแนวทางการสื่อสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายตามข้อเท็จจริงที่ครบรอบด้าน และเน้นการวิเคราะห์รูปแบบของการสื่อสารทางการเมืองของแกนนำไปสู่ผู้เข้าร่วมชุมนุมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง

การศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยเทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า ด้วยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีมิติทางพื้นที่กายภาพเข้ามาเกี่ยวข้อง การศึกษาด้านนี้จึงเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการได้กลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มที่ได้รับผลกระทบควบคู่ไปกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเครือข่ายหรือองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผ่านการรับฟังปัญหาต่าง ๆ ร่วมกับการใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) และแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) กับคนในพื้นที่ ซึ่งจะทำให้ผู้ศึกษาวิจัยเข้าถึงการวิเคราะห์ขบวนการเคลื่อนไหว

ทางสังคมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประกอบกับข้อมูลนอกเหนือจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มอีกด้วย

การศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับเพศสภาพ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยเทคนิคการแนะนำต่อหรือบอกต่อ (Snowball Technique) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า ด้วยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับเพศสภาพจึงมีมิติทางจิตวิทยา วัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง การศึกษาด้านนี้จึงเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการได้กลุ่มตัวอย่างจากการแนะนำต่อหรือบอกต่อ เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (key-informant) ที่มีความเกี่ยวข้อง มีความเข้าใจในประเด็นนี้อย่างแท้จริง ตลอดจนใช้การสังเกตซึ่งจะทำให้ผู้ศึกษาวิจัยเข้าถึงทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับเพศสภาพ เพื่อประกอบกับข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม อีกด้วย

การศึกษาวิจัยขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับการสาธารณสุข ใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเน้นการลงพื้นที่ชุมชน เนื่องจากเป็นการศึกษาวิจัยที่ต้องการทราบถึงฐานสำคัญของขบวนการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการสาธารณสุขซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในระดับพื้นที่ และเพื่อให้เห็นปัจจัยสำคัญคือ ทิศทางสังคมที่เป็นปัจจัยหนุนเสริมปฏิบัติการในการเคลื่อนไหวของขบวนการ

การศึกษาวิจัยขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับความขัดแย้ง ใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์ เนื่องจากเป็นการศึกษาถึงสาเหตุ สภาพความขัดแย้ง และผลกระทบจากความขัดแย้งทางการเมือง จึงจำเป็นที่จะต้องเข้าใจทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อทางการเมืองของคนหลากหลายกลุ่ม และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับเอกสารทางวิชาอีกครั้ง รวมทั้งใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเพื่อบรรยายให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างสาเหตุ สภาพของความขัดแย้ง กับผลกระทบที่เกิดขึ้น

การศึกษาวิจัยขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย คนด้อยสิทธิด้อยโอกาสมุ่งเน้นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกต และอาจมีการผสมผสานเชิงปริมาณเพื่อเติมเต็มข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ทั้งนี้ แม้ว่าการศึกษาที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชนกลุ่มน้อย คนด้อยสิทธิด้อยโอกาส จะเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ อัตลักษณ์ และมีลักษณะใกล้เคียงกับการวิจัยชาติพันธุ์วรรณา แต่ชนกลุ่มน้อย คนด้อยสิทธิด้อยโอกาส มีจำนวนมาก การศึกษาวิจัยเพียงเชิงคุณภาพอาจไม่มีความเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างได้เพียงพอที่จะอธิบายหรือทำนายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในวงกว้างได้จึงจำเป็นที่จะต้องเติมเต็มด้วยการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ

การศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ การสนทนากลุ่ม

ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาขบวนการต้องการได้ข้อมูลอย่างหลากหลายจากคนทุกกลุ่ม และเป็นข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์เชิงนโยบายอย่างรอบด้านทั้งความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายทางการเมืองภายในและภายนอกขบวนการ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างขบวนการกับรัฐ

5.2 การสังเคราะห์องค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการเมืองไทย ช่วง พ.ศ. 2547 - 2559

องค์ความรู้ทางด้านอุดมการณ์ เจตจำนง การจัดโครงสร้างองค์กร ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างความชอบธรรมให้กับกลุ่มที่สนับสนุน และลดความชอบธรรมให้กับกลุ่มที่คัดค้านหรือต่อต้าน หรือการก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มนิสิตนักศึกษา กลุ่มชนชั้นกลาง กลุ่มเสื้อสีต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้เกิดรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ทางการเมืองเพื่อนำไปสู่การสร้างอุดมการณ์ร่วมกัน การจัดวางโครงสร้างของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองทั้งของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และขบวนการแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) รวมทั้งการหายุทธวิธีต่าง ๆ เช่น บทเพลง วาทกรรม เครือข่ายอินเทอร์เน็ต การจัดตั้งพรรคการเมือง และการจัดกิจกรรมทางการเมืองในขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อใช้เป็นแนวทางในการต่อสู้เรียกร้องให้ประสบความสำเร็จตามเจตจำนงที่ตั้งไว้ เช่น การศึกษาเรื่อง การศึกษากระบวนการเพื่อการปฏิรูปทางการเมืองของคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กปปส.) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศไทยมี 3 ด้าน ได้แก่ 1) Political movement เป็นการเคลื่อนไหวทางการเมือง 2) Communication เป็นการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง และ 3) Crisis เป็นวิกฤตการณ์ทางการเมือง หรือ PCC model ทำให้เป็นการผลึกกำลังของประชาชนและกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ เป็นพลังในการเรียกร้อง ผลักดัน พิทักษ์และรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตน

การศึกษาเรื่องกระบวนการกล่อมเกลากลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ กรณีศึกษาชมรมคนรักอุดร พบว่า กระบวนการกล่อมเกลากองการเมืองประกอบด้วย กิจกรรมกล่อมเกลากองการเมือง วิธีการกล่อมเกลากองการเมือง และเครื่องมือการกล่อมเกลากองการเมือง โดยควรปลูกฝังอุดมการณ์คุณธรรมแบบพลเมืองให้กับประชาชนอย่างจริงจัง และควรปฏิรูปสื่อให้เป็นอิสระและตระหนักรู้ถึงจรรยาบรรณที่แท้จริงผู้ที่ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงที่ดีมีคุณธรรม

การศึกษาเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย: กรณีศึกษาบทบาททางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พบว่า การจัดเวทีของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเป็นเครื่องมือที่ให้การศึกษากองการเมืองอย่างกว้างขวาง เป็นการขับเคลื่อนประชาธิปไตยจากฐานรากที่บทบาทสำคัญกลายเป็นประชาชนทั่วไป การรวมตัวด้วยพลังศีลธรรมจึงเข้มแข็งและยกระดับเป็นองค์กรพลังของแผ่นดิน โดยบทบาททางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเป็นกระบวนการเรียนรู้ของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาระบอบ

ประชาธิปไตยของสังคมไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับผู้ที่ศึกษาและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อไป

การศึกษาเรื่องกลยุทธ์การสร้างแบรนด์ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พ.ศ. 2551 พบว่า กระบวนการสร้างแบรนด์ ประกอบด้วย การระบุกลุ่มเป้าหมาย การออกแบบแบรนด์ การสร้างเอกลักษณ์ขอแบรนด์ การปฏิบัติการสร้างแบรนด์ การยกระดับแบรนด์ และการบริหารคุณค่าของแบรนด์ โดยกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย มีวิธีการปฏิบัติในการสร้างแบรนด์เหมือนกับการสร้างแบรนด์ของสินค้า เปิดโอกาสให้ผู้บริโภคเข้าถึงแบรนด์ ได้ทำกิจกรรมรูปแบบต่างๆ พร้อมให้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวต่างๆ ทางการเมือง

การศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พบว่า กลยุทธ์การสื่อสารของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยสามารถแบ่งรูปแบบการสื่อสารออกเป็นการดาวกระจาย การจัดคอนเสิร์ตการเมืองสัญจร การแถลงข่าวผ่านสื่อมวลชน คำแถลงการณ์ และการชุมนุม โดยแกนนำและผู้สื่อสารของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เน้นใช้การสื่อสารที่มีรูปแบบน่าสนใจ ตามแนวคิดการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจและแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งการสื่อสารนั้นมีรูปแบบที่หลากหลายและแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับว่าการสื่อสารนั้นๆ มีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารเพื่ออะไร ตลอดจนกลุ่มเป้าหมายที่จะทำการสื่อสารไปถึง ช่วงเวลาในการสื่อสาร และสถานที่ทำการสื่อสาร ก็ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญและเป็นตัวแปรที่สามารถส่งผลต่อการสื่อสารนั้นๆ ได้ว่าจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด

การศึกษาเรื่อง การเคลื่อนไหวของกลุ่มพลังทางการเมืองไปสู่ความเป็นพรรคการเมือง:ศึกษากรณีพรรคการเมืองใหม่ พบว่า การจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่จะพบว่ามีปัญหา อุปสรรคและข้อขัดแย้งเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ทั้งในช่วงเวลาการก่อตั้งพรรคการเมืองใหม่ และมีพรรคการเมืองเป็นพรรคการเมืองใหม่ และมีพรรคการเมืองเป็นพรรคเก่าแก่และมีชื่อเสียงและอิทธิพลหลายพรรคทำให้ขาดฐานเสียง เงินทุนต่างๆ ในการแข่งขัน ซึ่งกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเป็นกลุ่มเรียกร้องทางการเมืองที่กลายเป็นการเมืองภาคประชาชนที่มีบทบาทและมีอิทธิพลอย่างสูงในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองในประเทศไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ด้วยการก่อตั้งเป็นพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ โดยใช้ชื่อพรรคว่า พรรคการเมืองใหม่ โดยความขัดแย้งและแตกแยกภายในพรรคการเมืองใหม่ เป็นความขัดแย้งและแตกแยกระหว่างกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับแกนนำของพรรคการเมืองใหม่ในหลายๆ กรณี

การศึกษาเรื่อง การเคลื่อนไหวของขบวนการแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ช่วงรัฐบาลอภิสิทธิ์ พบว่า เป็นการเคลื่อนไหวภายใต้สถานการณ์ที่บีบคั้นภายนอก คือ รัฐบาลมีความพยายามในการสอดประสานกับฝ่ายต่อต้านผู้ชุมนุม เพื่อลดความชอบธรรมของฝ่ายผู้ชุมนุมและดำรงไว้ซึ่งอำนาจของรัฐบาล โดยเมื่อเข้าสู่การต่อสู้ผ่านปฏิบัติการทางการเมืองทำให้มองเห็นการขาดการเตรียมวางแผนเชิงยุทธวิธีที่เป็นระบบ ส่งผลให้นำไปสู่การปราบปรามและประกาศยุติการชุมนุมในที่สุด

การศึกษา เรื่อง การใช้ร่างกายปฏิบัติการทางสังคมของคนเสื้อแดง: กรณีศึกษาคนชนบทอีสาน พบว่า แม้จะยอมรับตำแหน่งทางสังคมที่ถูกกำหนดให้พวกเขาด้วยนิยามความเป็นคนเสื้อแดงที่ทำให้พวก

เขาไม่สามารถเปิดเผยตัวตนทางการเมืองของตัวเองได้นอกพื้นที่ปฏิบัติการของคนเสื้อแดง แต่พวกเขาแสดงออกว่าตนเองปฏิเสธการนิยามของสังคม ด้วยการยืนยันความเป็นคนเสื้อแดงของเขาซึ่งนิยามต่างออกไป แต่ก็เป็นการสร้างความหมายให้กับความเป็นคนเสื้อแดงของตน เพื่อให้การปรากฏกายในพื้นที่สาธารณะของผู้ที่สวมใส่เสื้อผ้าและเครื่องประดับสีแดง สื่อถึงการเป็นคนที่รัก "ความเป็นธรรม" จากการมองผ่านกรอบความคิด/ทฤษฎีที่แตกต่างกัน คนเสื้อแดงอาจเป็นได้ทั้งผู้ที่มีความก้าวหน้าด้านสำนักทางการเมืองที่ออกมาชุมนุมเพื่อปกป้องสิทธิ หรือเป็นผู้ที่อยู่ใต้การอุปถัมภ์เพื่อแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์เฉพาะหน้าส่วนตัวขึ้นกับทฤษฎีที่เลือกมาใช้

การศึกษาเรื่อง การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร พบว่า ประเด็นทางการเมืองที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยยกมาโจมตีรัฐบาลทักษิณใน 3 ประเด็นใหญ่ ได้แก่ 1) เกี่ยวกับชาติ เช่น ขยายหุ้นชินคอร์ป การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การทำ FTA การสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษสุวรรณภูมิมหานคร เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน การให้สิทธิประโยชน์ที่ 2) เกี่ยวกับศาสนา และ 3) เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ผ่านการใช้สื่อมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการต่อสู้ทางการเมืองกับอำนาจรัฐ

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของกลุ่มเยาวชนพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มเยาวชนมีค่าเฉลี่ยการแสดงออกทางการเมืองผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับบ้อย กลุ่มเยาวชนมีค่าเฉลี่ยระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง และระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับระดับความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้อินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทางสถิติ การแสดงออกการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่มีความสัมพันธ์ในทางสถิติกับระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งการแสดงออกทางการเมืองผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีข้อเด่นคือสามารถติดต่อรวดเร็ว ฉับไว ให้ข้อมูลเพิ่มเติมได้มาก และสามารถติดต่อได้ในปริมาณมากและกว้างขวางขึ้น ช่วยให้เกิดการรวมตัวมากขึ้น โดยภาครัฐหรือสถาบันการศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มากกว่านี้ หรือจัดหาพื้นที่ในการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และควรจัดให้มีเว็บไซต์หรือช่องทางกรับรู้ข่าวสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีความเป็นกลางและมีความน่าเชื่อถือ

การศึกษาเรื่อง การรณรงค์ต่อสู้ของนักศึกษาในประเทศไทย พ.ศ. 2516-2549 พบว่า ขบวนการนิสิตนักศึกษาในหัวงสามปีหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองแบบก้าวหน้า และเป็นแนวหน้าในการปฏิรูปทางการเมืองในช่วง พ.ศ.2520 ถึง 2530 จนมาถึงปัจจุบัน แต่นิสิตนักศึกษารุ่นใหม่ถูกมองว่าไม่มีความตื่นตัวทางการเมือง มีนิสิตนักศึกษาส่วนน้อยที่คัดค้านการปกครองแบบอำนาจนิยมและการคอร์รัปชันของรัฐบาล อย่างไรก็ตามในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2548 ถึง 2549 นิสิตนักศึกษามีการคัดค้านทางการเมืองอย่างคึกคักและมีหลายรูปแบบในการเข้าร่วมกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง แต่กลุ่มนิสิตนักศึกษาก็ไม่มีการสร้างฐานมวลชนจำนวนมาก หรือมีอำนาจต่อรองมากพอที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแต่ก็สะท้อนให้เห็นว่านิสิตนักศึกษามีจิตวิญญาณประชาธิปไตยและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะและการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

การศึกษาเรื่อง การสร้างความชอบธรรมทางการเมืองต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (25 พฤษภาคม-2 ธันวาคม 2551) และกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (12 มีนาคม-20 พฤษภาคม 2553) ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ทำให้กลุ่มมวลชนทางการเมืองทั้งสองกลุ่มจึงสามารถสร้างความชอบธรรมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองได้อย่างต่อเนื่องและได้รับการยอมรับ สนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องยาวนาน ผ่านการสร้างเหตุผลรองรับ เพื่อสร้างความชอบธรรมต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่มมวลชนทางการเมืองทั้งสองกลุ่ม จึงอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ทางอำนาจที่เกี่ยวข้องกับนำไปสู่ความเชื่อในความชอบธรรมและสัมพันธ์กับสภาพเหตุการณ์ทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลานั้นๆ

การศึกษาเรื่อง ขบวนการ นปช. และวาทกรรมการปฏิรูปการเมือง : การลดประเด็นความมั่นคงของการเมืองไทยในเว็บไซต์ภาษาอังกฤษของกรมประชาสัมพันธ์ พบว่า การทำให้เรื่องการเมืองทางการเมืองของคนเสื้อแดงนั้นไม่เป็นเรื่องความมั่นคง (desecuritization) ในช่วงหลังจากที่การประท้วงใช้ความรุนแรงทางการเมืองในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553 จนถึงปลายเดือนกันยายน พ.ศ. 2554 โดยการทำให้เป็นเรื่องความมั่นคงในบริบทของประเทศไทยการเชื่อมต่อและสถาบันนอกระบบยังคงเป็นที่แพร่หลายและเป็นปัจจัยสำคัญในการทำความเข้าใจกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองรวมทั้งการทำให้เป็นหรือไม่เป็นเรื่องความมั่นคงยังเป็นเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์นโยบายความมั่นคง กับแนวความคิดทางด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย โดยการทำให้เป็นเรื่องของความมั่นคง (securitization) หรือไม่เรื่องความมั่นคง (desecuritization) ยังไม่สามารถอธิบายบริบทของสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มผู้ประท้วงทางการเมืองได้

การศึกษาเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ในประเทศไทย พบว่า การเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์แบบนี้ คือการใส่ความหมายทางการเมืองลงในกิจกรรมเป็นรูปแบบที่ไม่สื่อความหมายโดยตรงคล้ายๆเป็นการล้อเลียนเสียดสี แต่เมื่อมาถึงจุดๆหนึ่งเมื่อประชาชนได้เข้าใจในความหมายของการเคลื่อนไหวจะก่อให้เกิดพลังอย่างยิ่ง และการเคลื่อนไหวลักษณะนี้มีข้อดีคือ ไม่สร้างความรุนแรงทางกายภาพ ราคาถูก ประชาชนมีส่วนร่วมได้ง่ายและทรงพลัง โดยเน้นกิจกรรมระยะสั้น มีรูปแบบสนุกสนาน กระชับ และกระตุ้นให้เกิดความสนใจ ส่งผลให้ผู้คนสามารถตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมได้ไม่ยาก ซึ่งความสำเร็จในการใช้ประโยชน์จากสื่อใหม่นั้นขึ้นอยู่กับระดับเครือข่ายทางสังคมของแต่ละกลุ่ม

การศึกษาเรื่อง ความพร้อมของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม : กรณีศึกษา กลุ่มเสรีชน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมจะสัมฤทธิ์ผลได้ต้องมีองค์ประกอบทั้งในด้านแกนนำ สมาชิก ทุกองค์ประกอบต้องมีการประสานงานที่เชื่อมโยงกัน มีความพร้อม และการขับเคลื่อนโดยมีแรงจูงใจที่ทำให้สมาชิกเข้ามาเคลื่อนไหวร่วมกับกลุ่มเสรีชนอุบล คือ ภาพของความต่อเนื่องในการเข้าร่วมกิจกรรม สมาชิกกลุ่มมีความเป็นกันเอง มีปัญหาที่พุดคุยกัน ทำให้ไม่รู้สึกรอคอยอดส่งผลให้เกิดปัจจัยเกื้อหนุนทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูล การเชื่อมโยงกับองค์กรต่างๆ เพื่อการประสานงานและการระดมมวลชนสู่การขับเคลื่อนอย่างเป็นทางการ ซึ่งอุปสรรคของกลุ่มเสรีชนอุบล โดยมีการปล่อยข่าวลือว่าจะมีเหตุร้ายเกิดขึ้นในช่วงที่มีการชุมนุมของมวลชนเสื้อแดงและภาครัฐ มีการปิดเส้นทางเพื่อสกัดกั้นการมาชุมนุม

การศึกษาเรื่อง ดนตรีกับการเมือง : การอธิบายความเป็นพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยผ่าน ดนตรี พบว่า ดนตรีได้เข้าไปมีบทบาทกับผู้ชุมนุมเพื่อให้ความบันเทิง ดนตรีช่วยในการสื่อสารข่าวสารและ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้กับผู้ชุมนุม สามารถแสดงออกถึงความเป็นพวกเดียวกัน และช่วยถ่ายทอดอุดมการณ์ และปราศรัยของแกนนำ โดยบทเพลงที่ใช้ในการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย มี รูปแบบเนื้อร้องที่กระชับเข้าใจง่าย เนื้อหาเกี่ยวกับอุดมการณ์และวิธีการต่อสู้ของกลุ่ม เนื่องจากบางครั้ง ศิลปินใส่รหัสทางอุดมการณ์และความรู้สึกของตนเองมากเกินไปจึงมีการใช้คำไม่สุภาพในบทเพลงหรือการ แสดงบทเวทีทำให้กลุ่มผู้ชุมนุมถูกมองไปในเชิงลบและถูกโจมตีในเรื่องของการใช้คำหยาบ อย่างไรก็ตาม ดนตรีก็เป็นช่องทางในการสื่อสารทางการเมืองที่ช่วยให้กลุ่มคนเกิดการรับรู้ความหมายร่วมกันได้ง่าย และใน บทเพลงนั้นส่งสัญญาณที่มีทั้งความหมายนัยตรง และนัยแฝงไปยังผู้รับสาร โดยใช้ดนตรีที่เรียบง่าย ไม่ ซับซ้อนจะช่วยให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผลได้ดี

การศึกษาเรื่อง บทบาทของขบวนการทางสังคม ในกรณีข้อพิพาทเขาพระวิหาร : กรณีศึกษา กลุ่ม พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กลุ่มธรรมยาตราและกลุ่มกำลังแผ่นดิน พบว่า ข้อพิพาทเขาพระวิหาร เป็นแรงผลักดันทำให้ทางภาครัฐบาลเล็งเห็นเฉย กับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ทำให้สังคมสาธารณะทั่วไป หันมาสนใจในเรื่องของดินแดนชาติ แต่อย่างไรก็ตามก็ทำให้รัฐต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในด้านที่ต้องทำ สงครามในการเผชิญหน้าของกองกำลังทหารทั้งสองฝ่าย เนื่องจากความขัดแย้งเรื่องเขตแดนไทย-กัมพูชา

การศึกษาเรื่อง บทบาททางการเมืองของชนชั้นกลางไทยในขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อ ประชาธิปไตยภายใต้ระบอบทักษิณ พบว่า ขบวนการพันธมิตรฯเป็นการทำแนวร่วมระหว่างชนชั้นที่สำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ ชนชั้นกลางและชนชั้นนายทุน กับองค์กรภาคประชาชน องค์กรสาธารณะประโยชน์ และ เครือข่ายต่าง ๆ ซึ่งภายใต้การบริหารงานของรัฐบาล ทักษิณ ขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อ ประชาธิปไตยได้ก่อเกิดขึ้นมาจากเคลื่อนไหวของชนชั้นกลาง

การศึกษาเรื่อง ภาษาและเนื้อหาในเพลงการเมืองของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ แห่งชาติและกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พบว่า ผู้แต่งเพลงมักจะกล่าวชื่นชมในศักยภาพด้าน การบริหารประเทศของนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐบาลที่ดำรงตำแหน่งอยู่ ณ ขณะนั้น แต่ในขณะเดียวกันก็ ได้ตำหนิและดูถูกในความสามารถของรัฐบาลฝ่ายตรงข้าม อีกทั้งยังนำเอาพฤติกรรมหรือการกระทำอันมิ ชอบธรรมมานำเสนอ เพื่อสร้างความหมายในเชิงลบให้แก่กลุ่มการเมืองดังกล่าว โดยเพลงการเมืองมิใช่ วรรณกรรมเพื่อความบันเทิงแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ยังช่วยสร้างความฮึกเหิม ปลุกใจ สร้างพลัง กำลังใจ ความรัก ความเชื่อมั่น และความศรัทธาในบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน ตลอดจนช่วยสร้างความรู้สึก เป็นพวกพ้องซึ่งจะต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในสังคม ซึ่งภาษาในเพลงการเมืองเกิดจากผสมผสาน ระหว่างถ้อยคำกับอารมณ์ความรู้สึก ความคิดเห็นและทัศนคติของผู้แต่ง จึงทำให้ถ้อยคำที่เรียงร้อยต่อกัน อย่างธรรมชาตินั้นเปลี่ยนมาเป็นภาษาที่แฝงไปด้วยความหมายที่ลึกซึ้ง กินใจ ช่วยสร้างความรู้สึกและอารมณ์ ร่วมให้กับผู้ฟัง

การศึกษาเรื่อง รูปแบบและวิธีให้การเรียนรู้ทางการเมืองกับสมาชิกกลุ่มการเมืองภาคประชาชน : กรณีศึกษากลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า กลุ่มพันธมิตรประชาชน

เพื่อประชาธิปไตยจังหวัดอุบลราชธานี ได้ใช้รูปแบบและวิธีการกลมกลืนทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม ทุกวิธีกับประชาชนเพื่อผลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อทางการเมือง

การศึกษาเรื่อง วิเคราะห์ภาพสะท้อนแนวคิดทางสังคมที่ปรากฏในบทเพลง : ศึกษางานเพลงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พบว่า ภาพสะท้อนที่สัมพันธ์กับเนื้อเพลงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย มีด้านการปลุกใจ การเสียดสีสังคมการเมือง การยกย่องเชิดชู และการนำเสนอแนวคิดอุดมการณ์ ภาพสะท้อนทางสังคมที่สัมพันธ์กับการใช้โวหาร ได้แก่ ด้านการใช้โวหารประเภทอุปมาอุปไมย ประเภทสัญลักษณ์ ประเภทอุปมาโวหาร ประเภทอติพจน์ ประเภทนามนัย ประเภทเชิงวาทศิลป์ เป็นต้น ส่วนการเผยแพร่ภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในเพลงทำให้สะดวกในการนำไปใช้ มีความทันสมัยและน่าสนใจ เป็นต้น ด้านเนื้อหาของเพลงมีความน่าเชื่อถือของข้อมูล ความถูกต้องของภาษาที่ใช้ ความชัดเจนและง่ายต่อการทำความเข้าใจ เป็นต้น และประโยชน์ในการนำไปใช้ คือ เพลงทำให้เข้าใจเกี่ยวกับสภาพทางสังคมไทย การนำความรู้ไปใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยในปัจจุบัน เป็นต้น

ส่วนองค์ความรู้ในด้านการสื่อสารทางการเมืองของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นการสื่อสารเพื่อให้ถึงความสำคัญหรืออิทธิพลของสื่อในการใช้สื่อสารทั้งภายในและภายนอกขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง รวมทั้งการวิเคราะห์ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองในการทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองมีการเข้าถึง มีจำนวนสมาชิกและได้รับการสนับสนุนมากขึ้น และยังรวมถึงการสร้างวาทกรรมในการสร้างความชอบธรรมหรือเพื่อทำลายความชอบธรรมของรัฐเพื่อสิทธิในการแสดงออกในการชุมนุมเรียกร้องต่อสู้ในเรื่องต่าง ๆ ทั้งการสร้างพื้นที่ทางการเมืองจากการสื่อสารทางการเมืองเพื่อการสร้างข้อได้เปรียบของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง เช่น การศึกษาเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองไทยผ่านเว็บไซต์เครือข่ายทางสังคม พบว่า เนื้อหาของการสื่อสารมีวัตถุประสงค์เพื่อการประกาศจุดยืนทางความคิดและอุดมการณ์ การแสดงความคิดเห็น การระดมสรรพกำลัง การสำรวจความคิดเห็นของสมาชิก และการประชาสัมพันธ์และสร้างค่านิยม

การศึกษาเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของ"กลุ่มคนเสื้อหลากสี"พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของคนเสื้อหลากสีนั้นมักเกิดจากการชักชวน โดยกลุ่มคนรอบข้างหรือคนในสังคมที่อาศัยอยู่หรือมีความสนิทสนมต่อกัน และการรับข่าวสารขณะนั้นเกิดความสับสนในความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารจึงทำให้ข่าวสารที่ได้จากคนที่อยู่ใกล้ชิตนั้นดูมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

การศึกษาเรื่อง รายงานการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ พบว่า กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จัดเป็นช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารการเมือง นับเป็นขบวนการสังคมหรือพลังทางการเมืองที่มีอิทธิพลสูงต่อระบอบทักษิณ อันนำไปสู่การรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 โดย คมช. ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับ ระบอบทักษิณอย่างถ่องแท้และมีความคิดเห็นด้านบวกต่อนโยบายรัฐบาลทักษิณ ประชาชนเลือกใช้ช่องทางเพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลงานรัฐบาลทักษิณผ่านโทรทัศน์ช่อง 3 และ 7 วิทยุเครือข่ายกรรมประชาสัมพันธ์ เครืออสมท. และวิทยุชุมชนและอ่านหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณเป็นหลัก และประชาชนมี

ความคิดเห็นว่าการชุมนุมประท้วงของกลุ่มพันธมิตรฯเป็นช่องทางประเภทกลุ่มผู้เปิดรับสื่อที่มีอิทธิพลต่อระบบทักษิณ

การศึกษาเรื่อง วาทกรรมการเมืองไทยผ่านภาษาในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ระหว่างการชุมนุม 193 วันของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พบว่า จำแนกวาทกรรมหลักได้ 3 ชุด คือ วาทกรรมว่าด้วยการสร้างและรักษาความชอบธรรมของกลุ่มพันธมิตรฯ วาทกรรมว่าด้วยการสร้างและรักษาความชอบธรรมของฝ่ายรัฐบาล และวาทกรรมว่าด้วยทางออกของความขัดแย้ง

การศึกษาเรื่อง วาทกรรมของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม : กรณีขบวนการคัดค้านโครงการท่าเรือ อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ขบวนการเริ่มต้นจากปัญหาชนท้องถิ่นเชื่อมโยงกับปัญญาชนอิสระ กลุ่มประมงพื้นในพื้นทีและพื้นที่ใกล้เคียง ผู้นำการเมืองท้องถิ่น รวมถึงเครือข่ายพันธมิตรทั้งในพื้นที่และในพื้นที่ที่อยู่ ห่างไกลซึ่งมีความวิตกกังวลเรื่องผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของโครงการ เป็นที่น่าสนใจว่า ขบวนการมีจำนวนสมาชิกและได้รับการสนับสนุนมากขึ้นหลังจากขบวนการยึดโยงกับขบวนการต่อต้านโรงไฟฟ้าถ่านหินในพื้นที่ ใกล้เคียง ทำให้ขบวนการได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางและมีพลังในการเคลื่อนไหวมากขึ้น นอกจากนี้ ปฏิบัติการทางวาทกรรมของขบวนการมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการระดมการสนับสนุน ขบวนการใช้วาทกรรมหลัก 3 เรื่อง ได้แก่ วาทกรรมเกี่ยวกับนิคมอุตสาหกรรม วาทกรรมว่าด้วยผลกระทบทางลบของโครงการและการ ดำเนินงานทางลบในอดีตของบริษัทเจ้าของโครงการ และวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับการขาดธรรมาภิบาลในการดำเนินงานของโครงการ

การศึกษาเรื่อง วาทวิเคราะห์การสื่อสารของนายสนธิ ลิ้มทองกุล กับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พบว่า นายสนธิ ลิ้มทองกุล มีการใช้วาทกรรมตอบโต้สถานการณ์อย่างรวดเร็ว มีการกล่าวจุดมุ่งหมายของการต่อสู้ของพันธมิตรฯ คือ เพื่อยุติการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อการเมืองใหม่ ได้ใช้เทคนิคการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยในการกล่าวถึงนักการเมืองและข้าราชการที่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่ให้ผู้ฟังได้เข้าใจและเห็นภาพมากขึ้น และสามารถปลุกอารมณ์ของผู้ฟังในสถานการณ์ที่เกิดการจลาจล เสียกำลังใจ ให้ผู้ฟังไม่มีความกลัวมากเกินไป

การศึกษาเรื่อง สีนคำสัญลักษณ์ในพื้นที่เคลื่อนไหวทางการเมือง : ศึกษากรณีตลาดสินค้ากลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พบว่า รูปแบบและประโยชน์การใช้สอยก็นับเป็นแรงดึงดูดที่สำคัญที่ทำให้สินค้าได้รับการความนิยมเพิ่มขึ้น เนื่องจากเป็นที่ทราบกันดีว่าเมื่อมานั่งฟังการปราศรัย สิ่งที่น่าสนใจหรือผู้ที่อยู่บนเวทีต้องการนั้นคือ กำลังใจ อุปกรณ์ เหล่านี้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสดงการให้กำลังใจแก่บุคคลเหล่านั้น

การศึกษาเรื่อง อิทธิพลของสื่อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาการเข้าร่วมชุมนุมของประชาชนกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พบว่า สื่อที่มีอิทธิพลต่อประชาชนผู้เข้าร่วมชุมนุมฯ เรียงตามลำดับ ความสำคัญได้แก่ ทีวีผ่านดาวเทียม ทีวีออกอากาศฟรีทั่ว ๆ ไปวิทยุกระจายเสียง และสื่อประเภทอื่น ๆ และสื่อที่พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยใช้ปลูกเร้า นั้น มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความคิด และการสนับสนุนของประชาชนผู้เข้าร่วมชุมนุมได้ในบางเรื่อง แต่ไม่สามารถชักจูงได้ทั้งหมด ส่วนปัจจัยต่าง ๆ ที่สื่อเหล่านั้นสามารถปลุกเร้าให้ประชาชนเข้าร่วมชุมนุม ที่สำคัญได้แก่

การที่พันธมิตร ประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีสื่อโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม เอเอสทีวี เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในบรรดาสื่อต่าง ๆ ทั้งหลาย การใช้เทคนิคในการออกอากาศได้อย่างต่อเนื่อง 24 ชั่วโมง โดยไม่ถูกปิดกั้นหรือถูกรบกวนได้ง่าย การใช้แกนนำที่มีความน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับของประชาชน ในด้านความซื่อสัตย์สุจริตเป็นผู้ส่งสารการเลือกใช้ประเด็นข่าวสารที่ตรงใจประชาชน ซึ่งสามารถปลุกเร้าให้ คล้อย ตามอย่างได้ผล การใช้กลยุทธ์ในการปลุกเร้าให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของสื่อหรือเจ้าของการ ชุมนุมร่วมกัน การมีสื่อหลาย ๆ ประเภทอยู่ในความครอบครอง พร้อมทั้งจะใช้ได้ทันที และการมีแนวร่วม หลากหลายองค์กรที่พร้อมให้การสนับสนุน

สำหรับองค์ความรู้ด้านขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมมักมีบทบาทของนักพัฒนาเอกชนเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้าง เครือข่ายและขบวนการเรียกร้องต่อสู้หรือคัดค้านบนพื้นฐานความสัมพันธ์แบบเครือญาติและชุมชนในพื้นที่ เข้าไปมีส่วนร่วมจนเกิดการปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกัน การหล่อหลอมแนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ผ่านการประยุกต์ใช้ต้นทุนทางสังคมวัฒนธรรมที่มีอยู่ เพื่อการเคลื่อนไหวในลักษณะสื่อสารไปสู่เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อนำไปสู่การผลักดันให้ภาครัฐแก้ไขปัญหา และเพื่อการสื่อสารไปสู่ สังคมเพื่อผลักดันให้รัฐออกมาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือการสร้าง แสวงหา สะสม รื้อฟื้น การปรับใช้ ทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรมของคนในพื้นที่เพื่อปกป้องคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ในการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติลุ่มน้ำสาขาทอนบนของประเทศไทย พบว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบ ใหม่ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติลุ่มน้ำสาขาทอนบนของประเทศไทยใช้กระบวนการเรียนรู้เป็น เป้าหมายที่จะก่อให้เกิดการรวมตัวและวิธีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้กระทำการผ่านกระบวนการกลุ่ม การ รวมกลุ่มคน เครือข่ายชุมชน โดยมีแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของขบวนการเคลื่อนไหวทาง สังคมประกอบด้วย การให้ความสำคัญกับการสร้างปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกัน การสร้างพื้นที่ผ่านกลไก ทางสังคม การเสริมสร้างผู้กระทำการเป็นผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การหล่อหลอมแนวคิดการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติผ่านการประยุกต์ใช้ต้นทุนทางสังคมวัฒนธรรม และการสร้าง แสวงหา สะสม รื้อ ฟื้น การปรับใช้ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสัญลักษณ์ และทุนทางเศรษฐกิจมาเสริมสร้าง กระบวนการเรียนรู้ในการเคลื่อนไหวจัดการทรัพยากรธรรมชาติในลุ่มน้ำ

การศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมต่อปัญหาการดำเนินการโครงการ โรงไฟฟ้าพลังความร้อนถ่านหิน “หินกรูด” ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ในช่วงก่อนการอนุมัติโครงการยังไม่มีเคลื่อนไหวเป็นเพียงการเคลื่อนไหวของหน่วยงานภาครัฐและ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ส่วนช่วงดำเนินการโครงการเป็นช่วงที่มีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมากที่สุด ทั้งการคัดค้านให้ยกเลิกโครงการ ส่วนกลุ่มผู้สนับสนุนก็ให้เหตุผลว่าหากยกเลิกจะเกิดการว่างงาน จนใน ที่สุดได้มีมติย้ายพื้นที่ก่อสร้างและเปลี่ยนชนิดของเชื้อเพลิง และในช่วงหลังการตัดสินใจย้ายพื้นที่ พบว่า เป็นเพียงการเคลื่อนไหวของบรรดาแกนนำกลุ่มคัดค้านในการร่วมทำกิจกรรมกับกลุ่มด้านสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

การศึกษาเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน ศึกษากรณี: กลุ่มอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี พบว่าแนวทางการเคลื่อนไหวอย่างหลากหลาย โดยกลยุทธ์ต่างๆ ใช้เป็นแนว

ทางการเคลื่อนไหว โดยวิเคราะห์สถานการณ์และการตอบโต้ของกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญในการปรับเปลี่ยนแนวทางการเคลื่อนไหวทั้งรูปแบบ การปะทะข้อมูล ความรู้ ค่านิยม อำนาจ นำมาสู่การต่อรอง การร่วมเสนอทางออก การแย่งชิงพื้นที่ทางความคิด ก่อเกิดความขัดแย้ง ตลอดจนการเผชิญหน้าระหว่าง ขบวนการภาคประชาชนกับกลุ่มเป้าหมายและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายใต้บริบทเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ในสภาวะสถานการณ์ขณะนั้น

การศึกษาเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลอ่าวปัตตานี กรณีศึกษา กลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานี พบว่า กระบวนการกำเนิดมาจาก 3 ปัจจัยคือ ปัจจัยแรกเป็นผลสืบเนื่องมาจากผลกระทบทางด้านทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่งทะเลของชุมชนประมงพื้นบ้าน ปัจจัยสอง มาจากการลงพื้นที่ของนักวิชาการ สุดท้าย เห็นต่างในเรื่องการจัดการทรัพยากรของชุมชนตาโต๊ะ การสร้างความเข้มแข็งและการปรับตัวเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ความอยู่รอดว่า มี 2 ด้าน ด้านโครงสร้างองค์กร และการสร้างพันธมิตรของกลุ่ม ด้านการเคลื่อนไหวและกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานี และการยับยั้งโครงการ SEA FOOD BANK ไม่ให้มีการนำมาใช้บริเวณอ่าวปัตตานี รวมถึงยังเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกให้ประชาชนชุมชนรอบอ่าวปัตตานีมีความรัก ห่วงแหนทรัพยากรชายฝั่งทะเลมากขึ้น

การศึกษาเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมคัดค้านเหมืองแร่โปแตซจังหวัดอุดรธานี พบว่าการเคลื่อนไหวประกอบด้วย บทบาทของนักพัฒนาเอกชนในการหนุนเสริมกระบวนการชาวบ้าน การสร้างเครือข่ายและขบวนการบนพื้นฐานความสัมพันธ์แบบเครือญาติและชุมชน บทบาทของแกนนำชาวบ้านในการหนุนเสริมองค์กรการเคลื่อนไหว และการมีอิสระขององค์กรและประชาชนไปโดยภายในองค์กรรวมถึงการมีกลุ่มระดับย่อยในองค์กรการเคลื่อนไหว

การศึกษาเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่และสร้างกรอบความเข้าใจร่วมสมัยของการประท้วงการพัฒนาในภาคเหนือของประเทศไทย : กรณีศึกษาโครงการขนาดใหญ่ของเมืองเชียงใหม่ "เชียงใหม่วิลด์" พบว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมทางด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคมและการเมืองในประเทศไทยนั้นพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปอย่างสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองระดับชาติ ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การพึ่งพาทรัพยากรท้องถิ่น อุดมคติการอนุรักษ์ของชาติ ผลประโยชน์ทางด้านศาสนา ยุทธศาสตร์ทางการเมือง และประวัติศาสตร์สังคมวัฒนธรรม โดยในการเสริมสร้างการท่องเที่ยวในโครงการการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐด้านโครงสร้างสาธารณูปโภคของเมืองที่ประกอบด้วยชุดของการพัฒนาขนาดใหญ่และ จุดดึงดูดนักท่องเที่ยวรายรอบดอยสุเทพ ซึ่งเป็นภูเขาที่ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของเมืองเชียงใหม่ "เชียงใหม่วิลด์" ในระยะแรกหลายโครงการได้ถูกต่อต้านอย่างรุนแรงจากภาคประชาสังคมเชียงใหม่และกลุ่มทางสังคมด้วยมุมมองที่แตกต่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ การสงวนรักษาวัฒนธรรมไทยภาคเหนือ ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมและการวางผังเมือง

การศึกษาเรื่อง ผู้หญิงในขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเรื่องสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาผู้หญิงปกาเกอญอคนหนึ่งเครือข่ายกลุ่มเกษตรภาคเหนือ พบว่าการเข้าร่วมเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ

หรือคน.และการได้รับการเสริมความเข้มแข็งโดยองค์กรพัฒนาเอกชน ทำให้ชาวบ้านหญิงชาชายแม่คอง ชาย ได้ลุกขึ้นมาตื่นตัวกับปัญหาของตนเองและสังคม รวมถึงร่วมกันคิดร่วมกันรับรู้ร่วมใจกันทำงานเพื่อ ชุมชนมากขึ้น ข้อจำกัดทางวัฒนธรรมที่ไม่ให้ผู้หญิงมีสิทธิ์เป็นผู้นำ การเป็นคนชายขอบที่ไม่ได้รับการ ศึกษาและบริการจากรัฐที่เพียงพอในการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ความไม่มั่นใจและไม่มีความรู้ด้าน กฎหมายและการเมือง และการไม่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานทั้งจากรัฐและเอกชนให้ผู้หญิงมีการ พัฒนาตนเองและส่งเสริมประสบการณ์ที่เพียงพอ

การศึกษาเรื่อง อุดมการณ์เขียวนิยมในประเทศเยอรมนี : พัฒนาการจากขบวนการเคลื่อนไหวทาง สังคมสู่พรรคการเมือง พบว่าการสร้างกระบวนการทางการเมืองเพื่อที่จะผลักดันนโยบายให้กลุ่มอำนาจที่เป็นผู้นำไปปฏิบัติหรือตั้งพรรคการเมืองเข้าไปคานอำนาจ เพื่อที่จะผลักดันนโยบายในเรื่องนี้เฉพาะ เรื่องสิทธิ มนุษยชน เรื่องของสันติภาพ ปัจจุบันเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ทันทสมัย และยิ่งขบวนการสีเขียวในประเทศ เยอรมนีประสบความสำเร็จอย่างสูงสุดจากการเป็นขบวนการต่อต้านจนสามารถเข้าไปมีอำนาจทาง การเมือง ทำให้แนวคิดนี้เป็นแนวคิดมาตรฐานสำหรับแนวคิดกรีนไปแล้ว

การศึกษาเรื่อง อุดมการณ์เขียวนิยมในประเทศไทย : จากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมสู่พรรค การเมือง พบว่าขบวนการเขียวนิยมในประเทศไทยยังไม่สามารถพัฒนาไปสู่การจัดตั้งพรรคกรีน โดย สังคมไทยขาดสำนักด้านสิ่งแวดล้อม ความถดถอยของขบวนการเขียวนิยมและการขาดตัวผู้นำ การขาด เงินทุนสนับสนุนพรรคการเมือง ปัญหาการแตกแยกทางความคิด การเกิดปัญหาการช่วงชิงบทบาทการเป็น ผู้นำขบวนการเขียวนิยมในประเทศไทย และความเป็นกรีนจอมปลอม

ส่วนองค์ความรู้จากการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับเพศ มีบริบททางสังคมที่ เปลี่ยนแปลงในหลายส่วน ส่งผลให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับเพศสภาพเข้าไปมีส่วนร่วมใน กระบวนการนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของกลุ่มตน แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มพื้นที่ทางการเมือง ของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในระบบการเมือง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทางด้านมิติการยอมรับทาง สังคมเกี่ยวกับเพศวิถี เพศภาวะเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต ทำให้ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมีพื้นที่ในการ สร้างตัวตนและให้ได้มาซึ่งสิทธิ ความเท่าเทียม การสร้างความเข้าใจและการลดอคติต่อคนข้ามเพศ รวมทั้ง การผลักดันประเด็นของเพศภาวะ เพศวิถี เข้าไปอยู่ในกฎหมาย มาตรการทางสังคมและการเมือง เพื่อ ปกป้องคุ้มครองคนที่มีความหลากหลายทางเพศ จากการถูกเลือกปฏิบัติ เช่น การศึกษาเรื่อง ขบวนการ เคลื่อนไหวทางสังคมของคนข้ามเพศ ซึ่งให้เห็นว่า การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน และกลุ่มคน ข้ามเพศในประเทศไทย ถือได้ว่า เป็นส่วนหนึ่งของการเมืองภาคประชาชนที่มีความสำคัญ และมีการ เคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง มีลักษณะของการเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมทางเพศ วาทกรรมการเมืองเรื่อง เพศวิถีนี้ได้กลายเป็นเรื่องสามัญของวัฒนธรรมสาธารณะ แต่ก็มีความเสี่ยงที่จะถูกโจมตี โดยเฉพาะการต่อสู้ กับภาครัฐ ดังจะเห็นได้จากการที่ภาครัฐออกกฎหมายที่ไม่ให้กลุ่มคนข้ามเพศและคนที่รักเพศเดียวกันนี้เข้า รับราชการ หรือประกาศรณรงค์ไม่ให้สื่อต่าง ๆ แสดงภาพของคนข้ามเพศ ก็ได้เกิดขบวนการกลุ่มที่เรียก ตัวเองว่า LGBT คือ หญิงรักหญิง ชายรักชาย คนที่รักทั้งสองเพศ และคนข้ามเพศ

การศึกษาดังกล่าวยังพบว่า กระบวนการเบียดขับตัวตนของคนข้ามเพศเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจของสังคม การถูกเบียดขับจากครอบครัว สถานศึกษา สถานที่ทำงาน กลุ่มเพื่อนและคนรัก นอกจากนี้คนข้ามเพศยังถูกเบียดขับจากความแตกต่างด้านอัตลักษณ์จากกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน รวมถึงการเบียดขับด้วยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในกลุ่มของคนข้ามเพศ ซึ่งผลกระทบจากการเบียดขับตัวตนของคนข้ามเพศในระดับต่าง ๆ ได้นำมาสู่การรวมกลุ่มเพื่อต่อสู้ต่อรองทางอัตลักษณ์ รวมถึงการสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อยืนยันอัตลักษณ์ทางเพศ คนข้ามเพศได้สร้างกลุ่ม สร้างชุมชน พร้อมทั้งแสวงหาพันธมิตรเครือข่ายและเข้าร่วมทำกิจกรรมกับองค์กรของคนรักเพศเดียวกันเพื่อต่อสู้กับความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม รวมทั้งได้สร้างองค์กรของตนเองขึ้นมาเพื่อต่อสู้ให้ได้มาซึ่งความต้องการเฉพาะกลุ่มคนข้ามเพศ เป้าหมายของการเคลื่อนไหวทางสังคมของคนข้ามเพศนั้น มิใช่เพื่อโค่นล้มบรรทัดฐานเดิมของสังคม แต่เพื่อให้มีพื้นที่ในการสร้างตัวตนและให้ได้มาซึ่งสิทธิ ความเท่าเทียม การสร้างความเข้าใจและการลดอคติต่อคนข้ามเพศ เป้าหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การผลักดันประเด็นของเพศภาวะ เพศวิถี เข้าไปอยู่ในกฎหมาย มาตรการทางสังคมและการเมือง เพื่อปกป้องคุ้มครองคนที่มีความหลากหลายทางเพศจากการถูกเลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ ยังมีเป้าหมายที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นเป้าหมายที่คนข้ามเพศในส่วนที่เป็นแกนนำในการต่อสู้บางคนต้องการ คือการดำรงสิทธิในฐานะของเพศหญิงที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้เกิดการถกเถียงในกลุ่มคนข้ามเพศว่า หากคนข้ามเพศที่ผ่านการแปลงเพศได้รับสิทธิเช่นเดียวกับผู้หญิง ก็เท่ากับว่าภายในกลุ่มคนข้ามเพศจะมีการแบ่งชนชั้นทางเพศสภาพเกิดขึ้น ซึ่งเป็นการเบียดขับคนข้ามเพศกลุ่มที่ไม่ผ่าตัดแปลงเพศและเข้าถึงเงื่อนไขของการเป็นหญิงที่สมบูรณ์แบบที่แกนนำคนข้ามเพศได้ให้ความหมายไว้ได้

ขณะที่การศึกษาเรื่อง ผลสะท้อนของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย ชี้ให้เห็นว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นในเกือบทุกภูมิภาคทั่วโลก เราปฏิเสธไม่ได้ว่าในทุกสังคมทั่วโลกย่อมต้องมีผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศอาศัยอยู่ เมื่อสังคมโดยทั่วไปไม่ยอมรับถึงการมีตัวตนภายในสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ดูหมิ่นเหยียดหยามและกีดกันกลุ่มคนเหล่านี้ให้กลายเป็นบุคคลชายขอบของสังคม ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศจึงได้ถือกำเนิดขึ้น เพื่อให้รัฐและสังคมยอมรับถึงการมีอยู่ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศภายในสังคมและเพื่อเรียกร้องให้ได้มาซึ่งสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคเช่นเดียวกับที่บุคคลอื่น ๆ ทั่วไปในสังคมได้รับ ในปัจจุบัน ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในบางประเทศประสบความสำเร็จในการต่อสู้เคลื่อนไหว บางประเทศยังไม่ประสบความสำเร็จ และถึงแม้ว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยจะยังไม่ประสบความสำเร็จในการเคลื่อนไหวแต่ก็อาจกล่าวได้ว่าสังคมไทยในปัจจุบันได้ให้การยอมรับและเปิดพื้นที่ทางสังคมให้กับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต

การศึกษานี้ยังพบว่า การต่อสู้เคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยได้ก่อให้เกิดผลสะท้อนต่อทั้งกระบวนการทางนโยบายสาธารณะและมติการยอมรับทางสังคมต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ กล่าวคือ ประการแรก การต่อสู้เคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มี

ความหลากหลายทางเพศในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของกลุ่มตน แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มพื้นที่ทางการเมืองของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในระบบการเมือง ประการที่สอง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านมติดการยอมรับทางสังคมเกี่ยวกับเพศวิถี เพศภาวะเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต

ส่วนองค์ความรู้จากการศึกษาด้านขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับการสาธารณสุข พบว่าจำเป็นต้องมีปัจจัยหนุนเสริมที่สำคัญคือ ทุนทางสังคม อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของขบวนการจะเกิดขึ้นได้การระดมทรัพยากร (resource mobilization) เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ภาคปฏิบัติการเคลื่อนไหวจะมีพลวัตที่นำไปสู่การเป็นกระบวนการทางนโยบาย (policy process) ในการจัดการกับปัญหา จะเกิดขึ้นได้จึงต้องมีแกนนำที่ผ่านการสั่งสม บ่มเพาะประสบการณ์ และความรู้ มีการสร้างเครือข่าย มีทุนทางเศรษฐกิจสนับสนุน จึงจะนำไปสู่ผลสะท้อนต่อกระบวนการนโยบาย ผลสะท้อนต่อการขยายพื้นที่ในมิติสัมพันธ์ภาพเชิงอำนาจ ผลสะท้อนต่อการสร้างพื้นที่ภายในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และผลสะท้อนต่อการจรรโลงและเสริมสร้างประชาธิปไตย เช่น การศึกษาเรื่อง ทุนทางสังคมและบทบาทในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมด้านสุขภาพ: กรณีศึกษาประชาคมสุขภาพหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า การที่จะนำทุนทางสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่องานพัฒนาได้นั้น จำเป็นต้องมีตัวกระทำการที่ทำหน้าที่ จัดการแปลงทุนทางสังคมลักษณะเชิงโครงสร้างดังกล่าวออกมาเป็นภาคปฏิบัติการทางสังคม ตัวกระทำการที่กล่าวถึง ได้แก่ แกนนำหมู่บ้านที่ผ่านการสั่งสม บ่มเพาะประสบการณ์ และความรู้ จากการเคลื่อนไหวงานพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งบริบททางประวัติศาสตร์ชุมชนที่หล่อหลอมอุดมการณ์ทางการเมืองและแนวคิดการทำงานพัฒนาทุนทางสังคมดั้งเดิมที่นำมาแปลงเป็นภาคปฏิบัติการทางสังคม อาทิ ค่านิยมการเคารพนับถือผู้อาวุโสและผู้นำหมู่บ้าน ระบบเครือญาติที่แน่นแฟ้น มโนสำนึกความเป็นพี่น้อง และสายสัมพันธ์ทางสังคมที่ขยายขอบเขตกว้างขวาง ภาคปฏิบัติการทุนทางสังคมตั้งอยู่บนบรรทัดฐานความไว้วางใจระหว่างกัน ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แบบแผนความสัมพันธ์อันดีที่มีต่อกันทั้งระหว่างแกนนำกับชาวบ้าน และแกนนำด้วยกันเอง นอกจากนี้ ทุนเศรษฐกิจได้สนับสนุนการแปลงทุนทางสังคมเป็นภาคปฏิบัติการเช่นกัน ภาคปฏิบัติการทุนทางสังคมที่เกิดขึ้น ได้ผลิตใหม่ทุนทางสังคมผ่านสัญญาะตัวใหม่ เช่น วาทกรรมการพึ่งตนเอง ระบบเงินตราชุมชน โรงเรียนชานา โรงเรียนวัฒนธรรม บุญนางข้าว และโรงเรียนชุมชน ทุนทางสังคมใหม่ที่เกิดขึ้นเป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ของชีวิตรูปแบบใหม่และผลิตความหมายใหม่อย่างสอดคล้องกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม และพบว่าองค์กรลักษณะประชาสังคมเอื้อต่อการแปลงทุนทางสังคมออกมาเป็นภาคปฏิบัติการ และเอื้อต่อการผลิตใหม่ทุนทางสังคม

การศึกษาเรื่อง ปฏิบัติการประชาธิปไตยกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่: ศึกษากรณีเครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ พบว่า เครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวีเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มสมาชิกผู้ติดเชื้อในทุกภูมิภาคของประเทศ และกลุ่มพันธมิตรที่มีเป้าหมายเดียวกันทั้งในภาพรวม และในประเด็นเฉพาะ ปฏิบัติการเคลื่อนไหวของเครือข่ายมีจุดเด่นที่สำคัญ คือ การเคลื่อนไหวมีพลวัตที่นำไปสู่การเป็นกระบวนการทางนโยบาย (policy process) ในการจัดการกับปัญหา ตั้งแต่การก่อตั้งเครือข่าย และการต่อสู้กับนโยบายแบบแนวระบาศาสนาในยุคแรก การเรียกร้องสิทธิอันพึงมีพึงได้ของพวกตนจากรัฐในยุคที่สอง และการผลักดันนโยบายหรือกฎหมายที่เอื้อต่อผลประโยชน์ของ

ขบวนการ ตลอดจนการเข้าไปร่วมสร้างและใช้พื้นที่ในเชิงนโยบายในยุคที่สาม จนได้ก้าวข้ามประเด็นเอชไอวีไปสู่การเคลื่อนไหวในประเด็นโครงสร้างระบบสาธารณสุขของไทยในยุคที่สี่ ซึ่งเป็นการขยายฐานอุดมการณ์ร่วมของขบวนการและสร้างเครือข่ายพันธมิตรที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ผลสะท้อนจากการเคลื่อนไหวของเครือข่ายสามารถพบได้ในหลายระดับ โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นสำคัญ คือ ผลสะท้อนต่อกระบวนการนโยบาย ผลสะท้อนต่อการขยายพื้นที่ในมิติสัมพันธ์ภาพเชิงอำนาจ ผลสะท้อนต่อการสร้างพื้นที่ภายในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และผลสะท้อนต่อการจรรโลงและเสริมสร้างประชาธิปไตย เป็นต้น

ส่วนองค์ความรู้จากการศึกษาด้านขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับความขัดแย้ง มีสาเหตุความขัดแย้งทางการเมืองมาจากความแตกต่างจากปัจจัยพื้นฐานของแต่ละกลุ่มทั้งทางด้านโครงสร้างกระบวนการ พฤติกรรม และความต้องการสนับสนุนกลุ่มการเมือง สภาพความขัดแย้งทางการเมืองเป็นสภาวะหรือลักษณะความขัดแย้งระหว่างทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ การเดินขบวนประท้วง การเผชิญหน้ากัน การต่อรอง การปะทะกัน การต่อสู้กัน ผลกระทบจากความขัดแย้ง ได้แก่ เกิดการแบ่งแยกกลุ่มทางการเมืองออกอย่างชัดเจน เกิดความแตกแยกระหว่างกลุ่ม ให้การสนับสนุนกลุ่มการเมือง แม้ความขัดแย้งจะทำให้ประชาชนให้ความสนใจ และมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น แต่ก็เกิดความไม่สงบสุขในสังคม มีการต่อต้านฝ่ายตรงกันข้าม ต่อต้านการค้าและธุรกิจของฝ่ายตรงข้าม ในทางกลับกันสมาชิกของแต่ละกลุ่มมีความรักใคร่สามัคคีกันและมีกิจกรรมร่วมกัน เช่น การศึกษาเรื่อง ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่มคนรักอุดร และกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่จังหวัดอุดรธานี พ.ศ. 2549 – 2552 พบว่า สาเหตุความขัดแย้งทางการเมืองมาจากความแตกต่างจากปัจจัยพื้นฐานของแต่ละกลุ่มทั้งทางด้านโครงสร้างกระบวนการ พฤติกรรม และความต้องการสนับสนุนกลุ่มการเมือง สภาพความขัดแย้งทางการเมืองเป็นสภาวะหรือลักษณะความขัดแย้งระหว่างทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ การเดินขบวนประท้วง การเผชิญหน้ากัน การต่อรอง การปะทะกัน การต่อสู้กัน ผลกระทบจากความขัดแย้ง ได้แก่ เกิดการแบ่งแยกกลุ่มทางการเมืองออกอย่างชัดเจน เกิดความแตกแยกระหว่างกลุ่ม มีการต่อต้านฝ่ายตรงกันข้าม ให้การสนับสนุนกลุ่มการเมือง ประชาชนให้ความสนใจ และมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เกิดความไม่สงบสุขในสังคม ต่อต้านการค้าและธุรกิจของฝ่ายตรงข้าม ส่วนสมาชิกของแต่ละกลุ่มมีความรักใคร่สามัคคีกันและมีกิจกรรมร่วมกัน

ขณะที่องค์ความรู้จากการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย คนด้อยสิทธิด้อยโอกาส พบว่า ขบวนการเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันเองเพื่อเคลื่อนไหวต่อสู้กับรัฐ มีการจัดโครงสร้างองค์กรทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีทั้งการใช้ยุทธวิธีที่ไม่รุนแรงหรือสันติวิธี เช่น ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวตามช่องทางระบบการเมืองปกติ ยุทธวิธีการขัดขวางทำลายระบบการเมืองปกติ รวมทั้งยุทธวิธีการใช้ความรุนแรง ผลของขบวนการเคลื่อนไหวพบว่ารัฐให้การยอมรับข้อเรียกร้องจากการเคลื่อนไหวในหลายระดับ เช่น การออกเป็นนโยบายใหม่ของรัฐ การระงับยับยั้งการตัดสินใจ การนำนโยบายไปปฏิบัติจริง รวมทั้งการบรรเทาความเดือดร้อนของชนกลุ่มน้อย คนด้อยสิทธิด้อยโอกาสได้ เช่น การศึกษาเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของคนพิการ พบว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของคนพิการมีพัฒนาการมาจากการช่วยเหลือกันเองจนมาถึงการรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องกับหน่วยงานของรัฐเป็นส่วนใหญ่ มีเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของกลุ่มที่เคลื่อนไหว โดยมีรูปแบบการเคลื่อนไหว ได้แก่

การเคลื่อนไหวส่วนบุคคล เป็นการเคลื่อนไหวที่มีขั้นตอนไม่ซับซ้อน และการเคลื่อนไหวแบบกลุ่ม มีขั้นตอนที่หลากหลาย ซึ่งแบ่งออกเป็น การเคลื่อนไหวโดยกลุ่มองค์กรคนพิการที่เป็นทางการและกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ การเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กรที่เป็นทางการส่วนมากมักเกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติของรัฐ มักใช้ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวตามช่องทางระบบการเมืองปกติ ส่วนกลุ่มคนพิการที่ไม่เป็นทางการมักไม่อยู่ภายใต้กำกับของรัฐ การรวมกลุ่มจะทำได้ง่ายกว่า เหมาะสำหรับเรื่องที่ต้องดำเนินการในทันที และใช้ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวได้หลายวิธีทั้งยุทธวิธีการขัดขวางทำทนายระบบการเมืองปกติ และอาจรวมถึงยุทธวิธีการใช้ความรุนแรงด้วย สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของคนพิการที่พบ ได้แก่ การได้รับการบริการทางกายภาพ และความเคารพตนเอง ความคาดหวังต่อประโยชน์ การได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพส่วนบุคคล และความคาดหวังต่อประโยชน์ในการจัดการเคลื่อนไหว ส่วนผลของขบวนการเคลื่อนไหวพบว่ารัฐให้การยอมรับข้อเรียกร้องจากการเคลื่อนไหวในหลายระดับ ซึ่งรวมถึงการยอมรับในระดับสูงคือการยอมรับในด้านการนำข้อเรียกร้องของคนพิการมาปรับเป็นนโยบายใหม่ของรัฐ การนำนโยบายไปปฏิบัติจริง รวมทั้งการตอบสนองในระดับที่สามารถบรรเทาความเดือดร้อนของคนพิการได้ เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสะท้อนให้เห็นว่า ขบวนการก่อเกิดขึ้นจากการที่รัฐตัดสินใจดำเนินนโยบายสาธารณะอย่างขาดความโปร่งใสและขาดข้อมูลในแง่ของการประกันผลกระทบอย่างรอบด้าน จึงเป็นเหตุให้เกิดการเคลื่อนไหว การหันมาจับมือสร้างเครือข่ายใหม่เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อติดตามและตรวจสอบการดำเนินนโยบายของรัฐ และเรียกร้องให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงในกระบวนการนโยบาย โดยสร้างพื้นที่ทางการเมืองจากการระดมทรัพยากรที่สำคัญต่อการเคลื่อนไหว เพื่อทำลายความชอบธรรมของรัฐ และสามารถใช้อำนาจความรู้มาขยายผ่านทางเครือข่ายพันธมิตรที่อยู่ทั้งในและนอกระบบการเมืองในการตรวจสอบ เข้าถึงข้อมูล สร้างพื้นที่สื่อ ใช้ยุทธวิธีที่เพิ่มแรงกดดันและอำนาจต่อรอง รวมทั้งยื่นข้อเสนอแนะเชิงรูปธรรมต่อการเปลี่ยนแปลงให้เกิดกระบวนการนโยบายสาธารณะตามหลักการของประชาธิปไตย เช่น การศึกษาเรื่อง การสร้างพื้นที่ทางการเมืองแก่นโยบายสาธารณะเรื่องข้อตกลงการค้าเสรีทวิภาคี: ศึกษากรณีเอฟทีเอวอร์ทซ์ พบว่า เอฟทีเอวอร์ทซ์สามารถสร้างพื้นที่ทางการเมืองท่ามกลางพลวัตการเปลี่ยนแปลงในเวทีการค้าโลกจากกระบวนการพหุภาคีมาเป็นทวิภาคี โดยประเทศที่พัฒนาแล้วหันมาเจรจาทำข้อตกลงการค้าเสรีทวิภาคีกับประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งรัฐบาลไทยในขณะนั้นได้ตอบรับกระแสการเปลี่ยนแปลงด้วยการเจรจาและทำข้อตกลงอย่างเร่งรัด ขาดความโปร่งใสและขาดข้อมูลในแง่ของการประกันผลกระทบอย่างรอบด้าน จึงเป็นเหตุให้นักวิชาการ นักเคลื่อนไหว เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรในระดับรากหญ้าที่เคยติดตามประเด็นและเนื้อหาสาระการเปิดเสรีทางการค้าในองค์กรการค้าโลก หันมาจับมือสร้างเครือข่ายใหม่ที่เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อติดตามและตรวจสอบการดำเนินนโยบายของรัฐบาล และเรียกร้องให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงในกระบวนการนโยบาย รวมทั้งเรียกร้องให้รัฐบาลนำกรอบในการเจรจา การประกันผลกระทบ และท่าทีของประเทศไทยในการเปิดเสรีเข้าไปหารือและขอความเห็นชอบจากรัฐสภา เอฟทีเอวอร์ทซ์สามารถสร้างพื้นที่ทางการเมือง ได้จากการระดมทรัพยากรที่สำคัญต่อการเคลื่อนไหว กล่าวคือ สมาชิก

ในองค์กรที่มีประสบการณ์และองค์ความรู้ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระของข้อตกลงการค้าเสรีทวีภาคีในยุคปัจจุบัน โดยสมาชิกของเอฟทีเอวอทซ์สามารถนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาพัฒนาสร้างขึ้นเป็นนวัตกรรมที่มีหลักฐานเชิงวิชาการรองรับ เพื่อทำลายวาทกรรมของรัฐบาลที่อาศัยความชอบธรรมจากอำนาจเชิงสถาบันในการครอบงำสังคม และสามารถไขข้อข้องใจความรู้อาณาเขตผ่านทางเครือข่ายพันธมิตรที่อยู่ทั้งในและนอกระบบการเมืองในการตรวจสอบ เข้าถึงข้อมูล สร้างพื้นที่สื่อ ใช้อยุทธวิธีที่เพิ่มแรงกดดันและอำนาจต่อรอง รวมทั้งยื่นข้อเสนอแนะในเชิงรูปธรรมต่อการเปลี่ยนแปลงให้เกิดกระบวนการนโยบายสาธารณะที่อิงกับแนวคิดของการปฏิรูปการเมืองในรัฐธรรมนูญ

การศึกษาเรื่อง การเสนอวาระสาธารณะกรณีคัดค้านการแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ในสื่อมวลชนและสื่อของสหภาพแรงงานฯ พบว่า วาระเรื่องค่าไฟฟ้าและการกระจายหุ้น เป็นประเด็นที่รัฐบาลออกมาตอบโต้อย่างทันควัน รองลงมาคือประเด็นเรื่องสมบัติสาธารณะ ซึ่งได้รับความสนใจจากสื่อโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์คุณภาพ อย่างไรก็ตามสื่อโทรทัศน์กระแสหลัก เช่น ช่อง 7 และ 9 ไม่มีส่วนผลักดันวาระคัดค้านมากเท่าที่ควร เนื่องจากให้น้ำหนักต่อแหล่งข่าวทางภาคนโยบาย ในขณะที่สถานีโทรทัศน์เนชั่นชาแนล ซึ่งให้พื้นที่ สร.กฟผ. อย่างสม่ำเสมอมีผู้ชมจำนวนมาก สำหรับสื่อหนังสือพิมพ์ ไทยโพสต์ มติชน กรุงเทพธุรกิจ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์คุณภาพได้เปิดพื้นที่สาธารณะให้ฝ่ายคัดค้าน แต่หนังสือพิมพ์ประชานิยมคือไทยรัฐ ยังนำเสนอข่าวในเชิงประนีประนอมกับรัฐบาล ทำให้วาระการคัดค้านจำกัดอยู่ในวงแคบและขาดประสิทธิผล พนักงาน กฟผ. ได้จัดทำสื่อ www.luegat.com ซึ่งมีลักษณะเป็นสื่อพลเมืองขึ้นมาเพื่อเสนอวาระคัดค้านในนามเว็บไซต์ของ สร.กฟผ. ซึ่งมีศักยภาพในการสื่อสารกับพนักงานภายในให้ร่วมคัดค้านสื่อสารกับเครือข่ายประชาสังคม รวมทั้งตอบโต้ประเด็นของรัฐบาลและฝ่ายบริหารด้วยการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเพื่อกระตุ้นให้ตระหนักถึงความจริงและกระตุ้นให้ออกมาร่วมปฏิบัติการในการคัดค้านเพื่อปกป้องกิจการสาธารณะ นอกจากนี้ ยังพบว่า สร.กฟผ. เคลื่อนไหวคัดค้านโดยวิธีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมภายนอก โดยเน้นการคัดค้านนโยบายที่ไม่ถูกต้อง และการทำประชาคมตีในแนวทางของการเมืองภาคประชาชนที่ต้องการมีส่วนร่วม สร.กฟผ. จึงมีลักษณะการเคลื่อนไหวในรูปแบบของขบวนการทางสังคมนิยมรูปแบบใหม่ เป็นต้น

5.3 การพัฒนาองค์ความรู้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการเมืองไทย ช่วง พ.ศ. 2547 - 2559

การศึกษาดูตามการณ์ เจตจำนง การจัดโครงสร้างองค์กร ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง สามารถพัฒนาองค์ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจบริบทในการเข้าสู่การเคลื่อนไหวทางการเมือง การปรับเปลี่ยนของชนชั้นของกลุ่มผู้เข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองในกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นภายใต้วิกฤตการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ ทั้งการต่อต้านและสนับสนุน การต่อสู้เรียกร้องที่มีระเบียบแบบแผนที่เป็นรูปธรรม มีโครงสร้างองค์กรและการแบ่งงานกันทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยนำยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และเครื่องมือใหม่ๆ มาใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการชุมนุมและเสนอแนวทาง องค์ความรู้ในการชุมนุมเรียกร้องใหม่ การใช้บทเพลง วาทกรรมในการสื่อสารไปยังผู้

ชุมนุมให้เข้าใจปัจจัยที่ส่งเสริมและกีดกันสำหรับการขับเคลื่อนทางการเมืองของกลุ่มผู้ชุมนุมไปในทิศทางเดียวกันและมีอุดมการณ์ร่วมกัน

ส่วนการศึกษาศือสารทางการเมืองของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองสามารถนำองค์ความรู้จากการศึกษาไปพัฒนาสู่ความเข้าใจสื่อและการสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความคิด และการเข้าถึงของประชาชนผ่านรูปแบบการสื่อสารและช่องทางสื่อสารใหม่ๆ เช่น เครือข่ายสังคมออนไลน์ ทำให้การประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองมีเรื่องของ การสื่อสารเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง รัฐและขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองกลุ่มต่าง ๆ เองที่ต้องมีการปรับตัวและเรียนรู้ในการใช้ประโยชน์จากสื่อในการสร้างแนวร่วมในการเพิ่มจำนวนผู้สนับสนุน การชี้แจงอุดมการณ์และการปลุกเร้าผู้ชุมนุมที่เป็นประโยชน์กับตนเอง และสร้างวาทกรรมทางการเมืองให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมต่อไป เช่น การทำความเข้าใจการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองเพื่อให้เข้าใจ ลักษณะทางเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยและเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารทางการเมือง โดยกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับประโยชน์ ได้แก่ ผู้นำทางการเมือง นักการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง โดยการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองไทยผ่านเว็บไซต์เครือข่ายทางสังคมยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ในการสื่อสารแต่เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์เป็นส่วนใหญ่ การทำความเข้าใจ รูปแบบการสื่อสารและปัจจัยการเกิดขึ้นของเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social network) ของผู้ใช้บริการ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการศึกษารูปแบบการเกิดการสื่อสารในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองในสังคมปัจจุบัน และ ผลการวิจัยที่ได้สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษาเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social network) ตลอดจนการใช้สื่อแบบใหม่เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สำหรับการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถพัฒนาองค์ความรู้เพื่อทำความเข้าใจพื้นฐาน เป้าหมาย กระบวนการและการจัดตั้งของกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการปรับใช้เป็นแนวทางในการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน การกำหนด กลยุทธ์ ยุทธวิธีรวมทั้งช่องทางในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพในการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เข้าใจบริบททางสังคม วัฒนธรรมในการหวงแหน ต่อสู้และความพยายามรักษาผลประโยชน์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองและเสนอแนวทางที่รัฐต้องรับฟังและแก้ไขปัญหา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงความรู้สึกของคนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ เช่น การศึกษา เรื่อง การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติลุ่มน้ำสาขาทอนบนของประเทศไทย มีเป้าหมายในการเข้าใจชุมชนหรือเครือข่ายชุมชน ในการจัดการแนวคิดและองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และการเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติลุ่มน้ำเพื่อนำไปสู่การวางแผนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น และ เสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ในการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติลุ่มน้ำอย่างยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นต่อหน่วยงานภาครัฐและองค์กรระหว่าง ประเทศที่มีบทบาทในการพัฒนาลุ่มน้ำร่วมกับชุมชนหรือเครือข่ายชุมชน

การศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมต่อปัญหาการดำเนินการโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนถ่านหิน “หินกรูด” ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีเป้าหมายในการเข้าใจภูมิหลังด้านเศรษฐกิจสังคมและการใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่โครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนถ่านหิน “หินกรูด” รวมทั้งทราบถึงพัฒนาการของปัญหาความขัดแย้งและผลที่เกิดจากกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมต่อประเด็นโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนถ่านหิน “หินกรูด” การศึกษาเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน ศึกษากรณี: กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี มีเป้าหมายในการเข้าใจปัจจัยที่ทำให้เกิดการรวมตัวสร้างขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน สร้างบทเรียน ประสพการณ์ให้รู้เท่าทันการตอบโต้ของรัฐบาลและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการสร้างพลังทางการเมืองภาคประชาชน

การศึกษาเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลอ่าวปัตตานี กรณีศึกษา กลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานี มีเป้าหมายในการเข้าใจกระบวนการรวมกลุ่มลักษณะกลุ่ม และแนวทางในกระบวนการ เคลื่อนไหวของเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานี การสร้างความเข้มแข็ง การปรับตัวเพื่อความเข้มแข็ง การอยู่รอดในการ เคลื่อนไหว และปัญหาในกระบวนการเคลื่อนไหว การทราบผลที่ได้จากการรวมกลุ่มเคลื่อนไหวของเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานีต่อการ จัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลอ่าวปัตตานี ส่วนทั้งการปรับใช้เป็นแนวทางในการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนในด้านของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทย ตลอดจนนำผลที่ได้จากการเคลื่อนไหวของเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานีต่อการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอ่าวปัตตานีมาปรับใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติพื้นที่อื่น ๆ การศึกษาเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมคัดค้านเหมืองแร่โปแทสเซียมจังหวัดอุดรธานี มีเป้าหมายในการเข้าใจต่อเงื่อนไขการก่อเกิดและการเติบโตของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งมีชาวบ้านในชนบทเป็นผู้แสดงบทบาทในการนำมากยิ่งขึ้น รวมจนถึงเกิดความเข้าใจต่อยุทธวิธีการเคลื่อนไหวต่อสู้ของชาวบ้านมากขึ้นด้วยเช่นกัน

การศึกษาเรื่อง อุดมการณ์เขียวนิยมในประเทศไทย : จากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมสู่พรรคการเมือง มีเป้าหมายในการเข้าใจการก่อตัวและการกำเนิดของอุดมการณ์เขียวนิยมในประเทศไทย เข้าใจความเข้มแข็งและความเป็นเอกภาพของขบวนการเขียวนิยมในประเทศไทย และทำให้เข้าใจถึงแนวโน้มและความเป็นไปได้ที่จะเกิดพรรคการเมืองสีเขียวในประเทศไทย

ส่วนองค์ความรู้จากการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับเพศสภาพ มีเป้าหมายในการเข้าใจบริบททางสังคม การเกิดกระบวนการเบียดขับตัวตนของคนข้ามเพศ การต่อสู้ต่อรองทางอัตลักษณ์ ท่ามกลางความ หลากหลายและซับซ้อนของประสพการณ์ของคนข้ามเพศ นำไปสู่การเกิดขึ้นของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย และเสนอแนวทางที่รัฐต้องบูรณาการนโยบายให้พลเมืองทุกคนได้รับสิทธิทางกฎหมายโดยไม่คำนึงถึงความโน้มเอียงทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ เช่น การศึกษาเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของคนข้ามเพศ มีเป้าหมายในการเข้าใจถึงกระบวนการเบียดขับตัวตนของคนข้ามเพศ การต่อสู้ต่อรองทางอัตลักษณ์ ท่ามกลางความหลากหลายและซับซ้อนของประสพการณ์ของคนข้ามเพศ ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และตัวตน

ของกลุ่มคนข้ามเพศในสังคม ปัญหาอุปสรรคของขบวนการภายใต้นโยบายกฎหมายและการเมืองของประเทศไทย และเสนอแนวทางที่รัฐต้องบูรณาการนโยบายให้พลเมืองทุกคนได้รับสิทธิทางกฎหมายโดยไม่คำนึงถึงความโน้มเอียงทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ เป็นต้น

สอดคล้องกับองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับการสาธารณสุข ที่สามารถพัฒนาให้หน่วยงานรัฐเปิดพื้นที่ทางสังคม สนับสนุนให้เกิดการรวมตัวลักษณะประชาสังคม (civil society) ของผู้คนตั้งแต่ระดับชุมชนท้องถิ่นในลักษณะเครือข่ายพันธมิตรช่วยเหลือกันเองมีส่วนช่วยสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้าน พร้อมกับสร้างสายสัมพันธ์ทางสังคมที่ขยายขอบเขตออกไปภายนอกชุมชนท้องถิ่น เพื่อเป็นฐานรากอันนำไปสู่การจรรโลงประชาธิปไตย เช่น การศึกษาเรื่องทุนทางสังคมและบทบาทในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมด้านสุขภาพ: กรณีศึกษาประชาคมสุขภาพหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เสนอแนะว่า หน่วยงานรัฐควรเปิดพื้นที่ทางสังคม สนับสนุนให้เกิดการรวมตัวลักษณะประชาสังคมแก่ชาวบ้าน เพราะองค์กรประชาสังคมเอื้อต่อการแปลงทุนทางสังคมสนับสนุนต่องานพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ การรวมตัวระหว่างองค์กรชาวบ้านลักษณะเครือข่ายพันธมิตรช่วยเหลือกันเองมีส่วนช่วยสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้าน พร้อมกับสร้างสายสัมพันธ์ทางสังคมที่ขยายขอบเขตออกไปภายนอกหมู่บ้าน และควรคำนึงถึงสัญญาะตัวใหม่ที่ช่วยผลิตใหม่ทุนทางสังคม การศึกษาเรื่อง ปฏิบัติการประชาธิปไตยกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่: ศึกษากรณีเครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ เสนอว่า ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์เพื่อต่อยอดความเข้าใจขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และความสัมพันธ์ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมกับประชาธิปไตย ส่วนในเชิงนโยบายเชิงทฤษฎีจะทำความเข้าใจการใช้อำนาจของกลุ่มคนที่ถูกเบียดขับว่าสะท้อนให้เห็นประชาธิปไตยที่มาจากฐานรากอันนำไปสู่การจรรโลงประชาธิปไตย

สำหรับองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับความขัดแย้ง นอกจากจะทำให้ทราบสาเหตุ สภาพความขัดแย้ง และผลกระทบที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่แล้ว ยังสามารถขยายผลไปสู่การอธิบายทำนายปรากฏการณ์ความขัดแย้งระดับชาติ เพื่อนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยได้ต่อไป เช่น การศึกษาเรื่อง ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่มคนรักอุดรและกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่จังหวัดอุดรธานี พ.ศ. 2549 – 2552 มีเป้าหมายเพื่อทราบสาเหตุ สภาพความขัดแย้ง ผลกระทบจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่มคนรักอุดรและกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พ.ศ. 2549- 2552 เพื่อให้ประชาชนชาวจังหวัดอุดรธานีสามารถนำข้อมูลไปศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองได้

สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย คนด้อยสิทธิ ด้อยโอกาส มีเป้าหมายเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับขบวนการ และปัจจัยในการเข้าร่วมขบวนการ เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางในการวางแผนกำหนดนโยบายสำหรับชนกลุ่มน้อย คนด้อยสิทธิด้อยโอกาส เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ต่อไป เช่น การศึกษาเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของคนพิการ มีเป้าหมายเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของคนพิการ และปัจจัยในการเข้า

ร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของคนพิการ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนกำหนดนโยบายสำหรับคนพิการ เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

สำหรับการพัฒนาองค์ความรู้จากการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ สามารถนำข้อค้นพบจากการศึกษาไปสู่ความเข้าใจที่จะเป็นฐานแก่การเคลื่อนไหวทางสังคมต่อไปในอนาคต และจะส่งผลต่อการผสมผสานยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี การระดมทรัพยากร การแบ่งปันองค์ความรู้ การสร้างเครือข่าย การแบ่งงาน และความสัมพันธ์ระหว่างขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมกับสื่อมวลชน ทำให้ผู้กำหนดนโยบายหรือรัฐจะต้องพัฒนาธรรมาภิบาลทางนโยบายที่จะต้องมุ่งเน้นความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของประชาชน และการประเมินผลกระทบทางนโยบาย ตลอดจนเป็นแรงกดดันที่สำคัญต่อผู้มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องในการทำให้เกิดธรรมาภิบาลทางนโยบาย เช่น สมาชิกวุฒิสภา นักวิชาการ องค์กรภาคประชาสังคม และหน่วยงานรัฐต่าง ๆ จะต้องตระหนักในเรื่องที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งจะเป็นฐานสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยต่อไป เช่น การศึกษาเรื่อง การสร้างพื้นที่ทางการเมืองแก่นโยบายสาธารณะเรื่องข้อตกลงการค้าเสรีทวิภาคี: ศึกษากรณีเอฟทีเอวอร์ทซ์ ซึ่งให้เห็นว่า ข้อค้นพบจากการศึกษาจะนำไปสู่ความเข้าใจในการศึกษาเอฟทีเอวอร์ทซ์และเป็นฐานแก่การเคลื่อนไหวทางสังคมต่อไปในอนาคต โดยนักวิชาการ นักกิจกรรมเคลื่อนไหวระดับรากหญ้า และจะส่งผลต่อการผสมผสานยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี การระดมทรัพยากร การแบ่งปันองค์ความรู้ การสร้างเครือข่าย การแบ่งงาน และความสัมพันธ์ระหว่างขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมกับสื่อมวลชน ข้อเสนอแนะจากการศึกษาจะส่งผลต่อผู้กำหนดนโยบายให้พัฒนาธรรมาภิบาลทางนโยบายที่จะต้องมุ่งเน้นความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของประชาชน และการประเมินผลกระทบทางนโยบาย ตลอดจนเป็นแรงกดดันที่สำคัญต่อผู้มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องในการทำให้เกิดธรรมาภิบาลทางนโยบาย เช่น สมาชิกวุฒิสภา นักวิชาการ องค์กรภาคประชาสังคม และหน่วยงานรัฐต่าง ๆ เพราะมุมมองของคนกลุ่มเหล่านี้จะทำให้เกิดการเจรจาต่อรองที่เข้มแข็งและเกิดการตรวจสอบได้ในเรื่องที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชน การศึกษาเรื่อง การเสนออวาระสาธารณะกรณีคัดค้านการแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยในสื่อมวลชนและสื่อของสหภาพแรงงานฯ ซึ่งเห็นว่า การศึกษานี้ทำให้เข้าใจปรากฏการณ์การสื่อสารในวาระคัดค้านของสหภาพและพนักงานนั้นจะช่วยเสริมองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมการสื่อสารทางการเมืองของภาคประชาชน สำหรับภาคประชาชนในฐานะผู้ส่งสารสามารถนำยุทธวิธีการสื่อสารของสหภาพและพนักงานเป็นแนวทางเพื่อปรับปรุง หรือดัดแปลง เพื่อนำไปใช้ในการสื่อสารสาธารณะต่อไป สำหรับภาคประชาชนผู้รับสารสามารถนำไปเป็นประโยชน์ในการเลือกรับสารจากสื่อที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลในการพิจารณาได้อย่างรอบด้าน สำหรับภาครัฐบาลสามารถนำไปพิจารณาเพื่อเข้าใจเจตนารมณ์ของการสื่อสารทางการเมืองของภาคประชาชนมากขึ้น และทบทวนแนวทางการสื่อสารของภาครัฐให้เป็นประชาธิปไตยต่อไป เป็นต้น

5.4 ข้อจำกัดขององค์ความรู้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการเมืองไทย ช่วง พ.ศ. 2547 - 2559

ข้อจำกัดขององค์ความรู้ในการศึกษาอุดมการณ์ เจตจำนง การจัดโครงสร้างองค์กร ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ยังขาดการศึกษาเปรียบเทียบการจัดตั้ง รูปแบบการต่อสู้เรียกร้อง แกนนำการชุมนุม และเครื่องมือในการสื่อสารไปสู่ผู้ชุมนุม เช่น กรณีของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กรณีของขบวนการแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) กรณีของคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กปปส.) และยังขาดการศึกษาเพิ่มเติมในการทำความเข้าใจการรณรงค์ต่อสู้ของนักศึกษาในประเทศไทยให้มากขึ้น การแก้ข้อจำกัดดังกล่าวควรทำให้กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์มีความไว้วางใจที่จะเล่าข้อมูล และการใช้เวลาในการสร้างความคุ้นเคยทำความเข้าใจเพื่อให้สามารถหาข้อเท็จจริงทั้งหมดอย่างแท้จริง และทำการศึกษาเพิ่มกลุ่มที่มีส่วนได้เสียโดยตรง เช่น ประชาชน พรรคการเมือง ข้าราชการ ภาคธุรกิจ กลุ่มองค์กรและภาคส่วนอื่น ๆ รวมทั้งประเด็นที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งจนนำไปสู่การก่อตัวของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังขาดการศึกษาสิทธิ เสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองในที่สาธารณะของประชาชนว่าก่อให้เกิดผลอย่างไรในทางการเมือง ขาดการศึกษาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของผู้ร่วมชุมนุม ควรศึกษาคุณภาพและการปฏิสัมพันธ์บทบาทของผู้นำกลุ่ม แหล่งที่มาของเงินบริจาคและความศรัทธาของผู้เข้าร่วม การแก้ข้อจำกัดดังกล่าวควรศึกษาปัจจัยสำคัญในความสำเร็จเกี่ยวกับพลวัตและการดำเนินการที่อยู่เบื้องหลังบริบททางการเมืองและการทำให้เป็นเรื่องความมั่นคง (securitization) การศึกษาประเด็นการทำให้เรื่องการเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนเสื้อแดงนั้นไม่เป็นเรื่องความมั่นคง (desecuritization) ในสื่อทางการเมืองและผลกระทบต่อเรื่องสิทธิมนุษยชนที่หลากหลายมากขึ้น

ในแง่การศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ยังคงมีข้อจำกัดในการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบใหม่ เช่น สื่อรูปแบบใหม่อาวุทธสงครามแย่งมวลชน อำนาจของสถาบันสื่อมวลชนไทยท่ามกลางความขัดแย้งทางการเมือง และกิจการเมืองสื่อสำหรับชนชั้นกลาง รวมทั้งการค้นหารูปแบบ พัฒนาการ และการจัดการการสื่อสารทางการเมืองที่ดีและมีประสิทธิภาพจากกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ผ่านมา รวมทั้งประเด็นของอิทธิพลของสื่อและการเข้าถึงสื่อในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยเพื่อจะได้ข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น ผลดีผลเสียและผลกระทบของการสร้างวาทกรรมทางการเมือง ที่นำไปสู่การเกิดการชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกันได้ และควรมีรูปแบบการเก็บข้อมูลงานวิจัยด้วยการลงภาคสนามกับกลุ่มที่เป็นเครือข่ายการเมือง

สำหรับการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังมีข้อจำกัดในเรื่องสภาพและแนวทางการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มิติของการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนซึ่งเป็นตัวกลางในการส่งผ่านข่าวสารไปสู่สังคมเพื่อสร้างการรับรู้ปัญหาาร่วมกันของสังคม ทั้งนี้เพราะประเด็นดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับการต่อสู้เรียกร้องของประชาชนที่ได้รับผลกระทบ

และเป็นการสร้างพลังให้กับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งอาจจะทำการศึกษาค้นคว้าผลกระทบในแง่ความรู้สึกความจำเป็นและเหตุผลในเชิงจิตวิทยาว่าการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางจิตวิทยาของผู้ร่วมขบวนการอย่างไรบ้าง และควรให้ความสนใจกับผลกระทบจากการคัดค้านโครงการของรัฐในโครงการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่าก่อให้เกิดผลในเวลาต่อมาอย่างไรต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วย

แนวทางแก้ไขข้อจำกัดจึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษากระบวนการเรียนรู้ในระดับบุคคล ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ละเอียดเจาะลึกของแต่ละชุมชน ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้กระทำการที่มีความสามารถในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มคนและเครือข่าย และควรมีการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ในประเด็นอื่น เช่น เกษตรอินทรีย์ ความมั่นคงทางอาหาร การจัดการป่าชุมชน และประเด็นการปฏิรูปที่ดิน ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำหลักวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อย่างยั่งยืน คือการใช้ปัญหาเป็นตัวนำ การบูรณาการจากสหวิทยาการ และการมีส่วนร่วมของทุก ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไปประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาโครงการขนาดใหญ่ของรัฐอีกหลายโครงการที่ยังมีปัญหา ความสับสนหรือถูกต่อต้านจากรัฐในพื้นที่โครงการ เพื่อหาข้อยุติให้ได้ว่าปัญหาเกิดจากความ วิตกกังวลเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประชาชนหรือเป็นปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายของ รัฐบาล ที่ละเลยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน และควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม โดยใช้งบประมาณจากเงินกองทุนแทนการใช้งบประมาณจากบริษัทผู้ได้รับสัมปทาน ซึ่งทำให้ดูเหมือนว่ารายงานดังกล่าวจำเป็นต้องสอดคล้องกับความต้องการของบริษัท เพื่อมิให้เกิดปัญหาเรื่องการจัดงาน ตลอดจนควรนำประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนไปทำการศึกษาในประเด็นความขัดแย้งหลาย ๆ ประเด็น และจะมีทิศทางใดในการเสริมสร้างให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวได้ตระหนักถึงสิทธิ บทบาท สำคัญต่อชุมชนท้องถิ่นที่จะปกป้อง ช่วยยจรโลงระบบเศรษฐกิจ สังคมอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเข้มแข็งในฐานะพลเมือง ซึ่งเป็นกระบวนการสู่การพัฒนากระบวนการเมืองที่จะนำความผาสุกมาสู่สังคมไทย

นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาการเคลื่อนไหวในประเด็นใดประเด็นหนึ่งเจาะจงเฉพาะ อาทิ ประเด็นเรื่องอวนลาก อวนรุน เป็นต้น ทำให้เห็นรูปแบบการรวมตัวของชาวประมงพื้นบ้านอีกลักษณะหนึ่งที่ไม่ได้เป็นการเคลื่อนไหวของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง รวมถึงได้ยังได้เห็นประเด็นปัญหาและแนวทางการเคลื่อนไหวในประเด็นใดประเด็นหนึ่งอย่างชัดเจน และต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาสภาพและแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ด้วย รวมถึงต้องศึกษาแนวทางกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมกลุ่มที่เคลื่อนไหวในประเด็นปัญหานี้เพื่อสร้างกรอบแนวคิดทางวิชาการต่อไป ตั้งแต่ในมิติของกระบวนการก่อเกิด การเคลื่อนไหว การพัฒนาองค์กร รวมทั้งผลสำเร็จและความล้มเหลว เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อขบวนการชาวบ้านอย่างเป็นองค์รวมมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาขบวนการเคลื่อนไหวของชาวบ้านได้ชัดเจนมากขึ้น ควรจะหาอย่างไรจึงจะผลักดันชุดความรู้ “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” ชุดนี้ให้มีพื้นที่ในทางสังคม ทางนโยบายและทางการปฏิบัติอย่างยั่งยืนได้

ส่วนการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับเพศสภาพ ยังขาดการศึกษาความแตกต่างทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ที่ถูกศึกษา ทั้งนี้เพราะประเด็นดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างตัวตน การยอมรับทางสังคม และระดับของความอดทนของสังคมที่มีต่อคนข้ามเพศ รวมทั้งการศึกษาผลสะท้อนในระดับบุคคลเพื่อแสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของผู้เข้าร่วมขบวนการ เช่น ทศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ การถูกคุกคามจากรัฐและฝ่ายตรงข้าม ฯลฯ อย่างไรก็ตาม อาจจะทำการศึกษาผลสะท้อนในเชิงจิตวิทยาว่าการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางจิตวิทยาของผู้ร่วมขบวนการอย่างไรบ้าง และควรให้ความสนใจกับผลสะท้อนจากการโต้กลับของฝ่ายตรงข้ามของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมว่าก่อให้เกิดผลในเวลาต่อมาอย่างไรต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมด้วย ในการศึกษาคนข้ามเพศในมุมมองสังคมวิทยา จะต้องเปลี่ยนมุมมองจากการมองเรื่องเพศในฐานะสิ่งที่หลุดจากอำนาจ ปราศจากความรุนแรง หรือการถูกเลือกปฏิบัติให้มีความหลากหลาย ควรปรับมุมมองให้ก้าวพ้นจากอคติ และพึงให้การยอมรับและเคารพในความแตกต่างหลากหลายของตัวตนทางเพศและวิถีชีวิตทางเพศต่าง ๆ

นอกจากนี้ การศึกษาผลสะท้อนจากการเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ไม่ว่าจะ เป็นขบวนการใดก็ตาม ยังควรศึกษาเพิ่มเติมในมิติต่าง ๆ เช่น การศึกษาผลสะท้อนในระดับบุคคลเพื่อแสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของผู้เข้าร่วมขบวนการ เช่น ทศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ การถูกคุกคามจากรัฐและฝ่ายตรงข้าม ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ผู้สนใจอาจจะทำการศึกษาผลสะท้อนในเชิงจิตวิทยาว่าการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางจิตวิทยาของผู้ร่วมขบวนการอย่างไรบ้าง เช่น การสร้างอัตลักษณ์ร่วมของผู้เข้าร่วมขบวนการ เป็นต้น ผู้สนใจศึกษาผลสะท้อนจากการเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมไม่ควรให้ความสนใจเฉพาะประเด็นผลสะท้อนที่เกิดจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นฝ่ายกระทำเท่านั้น แต่ควรให้ความสนใจกับผลสะท้อนจากการโต้กลับของฝ่ายตรงข้ามของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมว่าก่อให้เกิดผลในเวลาต่อมาอย่างไรต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมด้วย

สำหรับการศึกษาวิจัยขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับการสาธารณสุข ยังขาดการศึกษาปัจจัยทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งปฏิกริยาต่อต้านจากคนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายด้านสุขภาพของภาครัฐ ดังนั้น การมีพื้นที่ในการพูดคุย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เปิดกว้างมีโอกาสนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อจรรโลงประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง สะท้อนให้เห็นถึงแง่มุมในการถกเถียงเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของขบวนการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พื้นที่ในการพูดคุย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นยังคงเปิดกว้างอยู่ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ พื้นที่ดังกล่าวยังมีโอกาสนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อจรรโลงประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง

ส่วนการศึกษาวิจัยขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับความขัดแย้ง ยังมีข้อจำกัดในการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองระดับชาติ เพื่อเปรียบเทียบ ปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมอันจะเป็นผลประโยชน์ต่อการป้องกันและแก้ปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทย โดยศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ในพื้นที่อื่น ๆ กลุ่มอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง เพื่อหาสาเหตุของความขัดแย้ง เช่น สาเหตุความแตกต่างจากปัจจัยพื้นฐาน และสาเหตุความต้องการสนับสนุนกลุ่มการเมือง สาเหตุความแตกต่างจากปัจจัยพื้นฐาน

ได้แก่ อุดมการณ์ นโยบาย กำเนิดและพัฒนาการ การจัดองค์กรภายในกลุ่มและโครงสร้างของกลุ่ม แกนนำ และสมาชิก การเงินของกลุ่ม ความสัมพันธ์ พัฒนาการ ปฏิสัมพันธ์ การดำเนินการ และพฤติกรรมการณ์ สนับสนุนการต่อต้านของแต่ละฝ่าย รวมทั้งศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง เช่น ปัจจัยที่เกิดจากนักการเมือง การแสวงหาอำนาจ ผลประโยชน์ เป็นต้น และควรทำการศึกษสาเหตุที่ ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อจะได้เป็นการเปรียบเทียบว่าความ ขัดแย้งทางการเมืองในพื้นที่ต่าง ๆ ตลอดจนควรที่จะนำไปศึกษาความขัดแย้งทางการเมืองของกลุ่มอื่น ๆ เช่น ระหว่างกลุ่มคนเสื้อแดงและกลุ่มคนเสื้อเหลือง สามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้ประโยชน์ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความขัดแย้งทางการเมืองเพื่อหาสาเหตุของความขัดแย้ง เช่น สาเหตุความแตกต่างจาก ปัจจัยพื้นฐาน และสาเหตุความต้องการสนับสนุนกลุ่มการเมือง สาเหตุความแตกต่างจากปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ โครงสร้าง กระบวนการ พฤติกรรม ซึ่งโครงสร้างแยก ออกเป็นอุดมการณ์ นโยบาย กำเนิดและ พัฒนาการ การจัดองค์กรภายในกลุ่มและโครงสร้างของกลุ่ม แกนนำและสมาชิก การเงินของกลุ่ม ส่วน กระบวนการแยกออกเป็นความสัมพันธ์ พัฒนาการ ปฏิสัมพันธ์ การดำเนินการ เพื่อจะได้หาแนวทางแก้ไข ความขัดแย้งอย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพ

สำหรับการศึกษาวินิจฉัยขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย คนด้อยสิทธิด้วย โอกาส ยังขาดการนำกรอบแนวคิดทฤษฎีที่มีความกว้างขวางในการอธิบายทำนายปรากฏการณ์การ เคลื่อนไหวได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง และครอบคลุมปัจจัยภายนอกขบวนการด้วย เช่น แนวการวิเคราะห์ กระบวนการทางการเมือง (political process approach) รวมทั้งควรมีการศึกษาชนกลุ่มน้อย คนด้อยสิทธิ ด้วยโอกาสที่มีอย่างหลากหลายในสังคม เพื่อให้เห็นมุมมองต่อปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหาและการ เคลื่อนไหวทางสังคมที่อาจมีลักษณะแตกต่างออกไป ควรมีการนำแนวคิดโครงสร้างโอกาสทางการเมือง มา ใช้ในการศึกษาพัฒนาการเคลื่อนไหว และความสำเร็จของการเคลื่อนไหวประกอบกับปัจจัยภายใน ขบวนการ

ส่วนการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ยังขาดการศึกษา ขบวนการเคลื่อนไหวคู่ขนาน ขบวนการเคลื่อนไหวโต้กลับ (counter movement) รวมทั้งประเด็นความ ขัดแย้งอื่น ๆ ที่มีความหลากหลายเพื่อจะได้ข้อมูลจากหลายแหล่งเพิ่มมากขึ้น ในการทำวิจัยเรื่องประเด็น ความขัดแย้งนั้นมีความหลากหลาย ผู้ทำวิจัยควรใช้ข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ ข้อมูลจากเอกสาร เพื่อนำข้อมูลจากหลายแหล่งให้รอบด้านมาเทียบเคียงก่อนใช้ดุลยพินิจใน การวิเคราะห์ การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการตีความของผู้รับสารในกรณีเกิดความขัดแย้งว่ามีลักษณะ อย่างไร เป็นไปตามที่สื่อมวลชนกำหนดวาระหรือไม่ ควรศึกษาถึงนโยบายของสื่อมวลชนว่ามีผลต่อการ นำเสนอข่าวในกรณีความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนอย่างไร จากการสังเกตระหว่างทำวิจัย พบว่าการเป็นผู้รับสารที่มีความกระตือรือร้น เปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนรอบด้านเป็นอย่างมาก เพื่อนำ ข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์สถานการณ์ รวมทั้งรู้ทันข้อมูลข่าวสารของฝ่ายรัฐบาล ถือเป็นคุณสมบัติสำคัญข้อ หนึ่งของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ที่จะใช้เป็นกุญแจสำคัญของการต่อสู้กับภาครัฐในกรณีเกิดประเด็น ความขัดแย้งให้สำเร็จ ดังนั้นจึงนำศึกษาถึงการเปิดรับสื่อเพื่อแสวงหาข้อมูล รวมทั้งการวิเคราะห์ข่าวและ การตีความข่าวสารของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมกลุ่มต่าง ๆ ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร ในอนาคตควร

ศึกษาการรายงานข่าว รวมทั้งการนำเสนอผ่านการใช้ภาพและเสียง ในกรณีเกิดความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนและรัฐบาล เพื่อศึกษาการจำกัดกรอบในการตีความ (Framing) ของสื่อมวลชน ที่กำหนดความหมายผ่านการนำเสนอโดยไม่รู้ตัวให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

